

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczötödik évfolyam. II. füzet. 1896. február hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 3 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

←☉→ Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. →☉←

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Állabok fatömegének meghatározása körzés (körpróbák) segítségével.

Irta: Csiby Lőrincz m. kir. erdőmester.

Az állabok fatömegének meghatározása becslés vagy az állab törzseinek egyenként való kiszámlálása és megmérése útján, valamint átlag törzsek döntésével, vagy próbaterek felvételével stb. történhetik.

A fatömeg meghatározásának e különféle módjai nemcsak pontosság tekintetében szolgálnak igen különböző eredményeket, hanem emellett az egyiknek vagy a másiknak alkalmazása több vagy kevesebb időbe, kisebb vagy nagyobb munkába s így különböző költségbe is kerül.

Pontosság tekintetében a felsorolt eljárások között legelső helyen áll az a becslési mód, melynél az állab

fatömege a törzsek egyenkint való felvétele, átlag törzsek számítása és köbözése útján határoztatik meg, de ez az eljárás egyuttal a legköltségesebb, a legtöbb időt és a legfáradtságosabb munkát igényli s ennél fogva csakis kivételesebb esetekben, a midőn t. i. a fatömegnek lehető pontos ismerete okvetlen szükséges, mint vételnél, eladásnál, osztásnál, kisajátításnál stb., nyer alkalmazást.

A fatömeg kipuhatólásának kevésbé költséges, mindamellett eléggé fáradtságos módja a becslés (szembecslés, összehasonlító tételek, termési táblák stb. szerént való becslés), de ez egyuttal a legkisebb pontosságú eredményt is biztosítja, úgy, hogy ennek alkalmazása kivált kezdő becselőknél alig ajánlható.

E között a két becslési eljárás között áll egy pontosság, mint költség tekintetében az állabok fatömegének próbaterek felvétele útján való megállapítása és sok esetben, a hol a pontosságnak csekélyebb foka is elegendő, de kivált erdőrendezési célokból, a vágható és közelvágható állabok fatömegeinek kipuhatólása nagyrészt e mód szerént eszközöltetik. Ennek a módnak lényege abban áll, hogy a megbecsülendő állabból egy lehető legnagyobb gonddal kiválasztott és előre megállapított kisebb területet kihasitunk s annak fatömegét pontosan meghatározzuk és a próbatér nagyságából, valamint az állab kiterjedéséből a két terület aránya szerént az összes fatömeget kiszámítjuk.

Alig szükséges felemlíteni, hogy az eredmény annál inkább megközelíti a valóságot, mennél nagyobb mértékig megközelítőleg képviseli az egyes tényezőkre (tehát fanem, elegyarány, kor, termőhely, magasság, alakszám, fekvés, stb.-re) nézve a kiválasztott próbatér a megbecsülendő állab átlagos minőségé!. Ennél fogva a próbatér kiválasz-

tása a legnagyobb gonddal és körültekintéssel kell, hogy történjék, mely czélból szükséges, hogy az állab előzetesen alaposan bejárassék és tanulmányoztassék, hogy annak minden egyes tényezőjét az átlagos minőség megállapításánál a kellő figyelemben lehessen részesíteni. Csakis ezen előzetes bejárás alkalmával szerzett benyomások alapján alkothatunk magunknak az állab átlagos minőségéről hü képet, pedig ennek a képnek megfelelő részletet kell azután az állabban kikeresnünk és próbatér gyanánt kijelölnünk, területét megállapítanunk és törzsenként felvennünk.

Ennél az eljárásnál tehát az átlagos minőség megállapítása és a próbatér kiválasztása és kikeresése a legfáradtságosabb és a legkörülményesebb munkát és a legtöbb időt igényli s kivált, ha az állab erősen különböző tényezők összességéből áll. Még a legnagyobb utánjárás mellett sem lehetünk tökéletesen biztosak a felől, vajjon a megbecsülendő állabról alkotott képünk valóban képviselője-e minden tekintetben a valódi átlagnak, minthogy ennek a képnek megalkotásánál, lehet mondani, tisztán az egyéni nézet jut kifejezésre.

A fatömegnek próbatér szerént való megállapítása czéljából legelső munkálat az állab határvonalainak kijelölése után annak részletes bejárása és gondos tanulmányozása, azután következik ennek alapján az átlagnak kikeresése, kitűzése és végül fatömegének meghatározása, mi, habár a teljes kiszámlálásnál jóval kevesebb munkába és fáradságba kerül, mindamelllett tetemes időt igényel.

Ott, hol az állab szabályos, egyenletes, egyenlőkoru, zárlatu, termőhelyi osztályu stb., az átlagnak kiválasztása könnyen megy. Itt elég egy próbatér. A különbözőbb termőhelyi és állabviszonyokat mutató erdőrészek meg-

becslésénél azonban helyes eredményre csak úgy számíthatunk, ha az állabban nem egy, de több próbateret veszünk fel s a fatömeg kiszámítását azután az egyes próbaterek fatömegéből azon arány szerént eszközöljük, a melyet azok az egész állab átlagában, természetesen becslésünk szerént, képviselnek. Ennek az aránynak a kivetése az egyéni nézet érvényre jutásának ismét tág teret nyújt, úgy, hogy a mit biztosság tekintetében a több próbatér felvétele által nyertünk, azt az említett aránynak becslés szerént való kivetésénél ugyszólván el is veszítjük.

Az átlag biztos megállapítása, az állab részletesebb előleges bejárása és tanulmányozása nélkül leghelyesebben oly módon volna eszközölhető, hogy ha abban, egyenletesen és lehetőleg szabályos hálózat szerént szétosztva, a terület nagyságának megfelelően, számos apróbb próbateret vennénk fel s azok eredményéből határoznók meg az egész állab fatömegét. Ezen eljárás mellett azután minden minőség megfelelő arányban lenne a több apró próbatér által képviselve s az eredmény a tényleges állapotot leginkább és legbiztosabban megközelítené, miután itt egyetlen bizonytalan tényező sem szerepelne. Ez az eljárás azonban, mint könnyen belátható roppant fáradságos, sok időt igényel s így költséges is és pedig annál inkább, mert az átlag dolgában csak úgy lehetnénk nyugodtak, ha mennél számosabb apró próbát alkalmaznánk, a mi azonban másfelől a költséget növelné.

Igy tehát ez az eljárás sok időt igénylő és költséges volta miatt csak kivételes esetekben nyerhetne alkalmazást. Pedig ha a fatömeg kipuhatólására már sok időt, fáradságot és költséget kell fordítanunk, akkor inkább folyamodjunk a legpontosabb eljáráshoz és az állab teljes

kiszámlálása alapján határozzuk meg a fatömeg nagyságát.

A most vázolt eljáráshoz igen hasonlít s azt sikeresen helyettesítheti is a fatömegnek körzés segélyével való kipuhatólási módja és pedig helyettesítheti a nélkül, hogy biztosság tekintetében mögötte maradna s hogy annak idő és költség tekintetében mutatkozó hátrányaival terhelve volna. Ez az eljárás ugyanis jóval kevesebb időt igényel, mint a mennyibe a szokásos próbaterek kikeresése, kijelölése és kiszámlálása kerül; az átlag megállapításának biztossága tekintetében pedig, mint a kísérletek bizonyítják, mindenféle próbatér-felvétel nélkül a becslési eljárást felülmúl. Ezek az előnyök pedig a jelzett becslési eljárásnak gyakorlati jelentőségét kétségkívül megállapítják.

Az első kísérleteket a fatömegnek körzés segélyével való kipuhatólása tekintetében az 1891. év őszén tettem. A próbaterek szerénti fatömeg-becslés nehézkes és költséges voltát s meglehetősen bizonytalanságát ismervén, az „Erdészeti Lapok“-nak az a kis közleménye*), mely Zeitsche meiningeni főerdőtanácsos új és előnyös becslési eljárását ismertette, arra indított, hogy az ajánlott becslési módszer alkalmazhatóságáról személyes tapasztalatból meggyőződjem. Az említett néhány sorból álló ismertetés szerint a körzés által való becslés lényege abban áll, hogy a megbecsülendő állabban egy hosszabb bottal számos helyen köröket képezünk s ezekbe a körökbe eső törzseket megmérjük, a felvett körök számából a kiszámlált területet, a megmért törzsekből pedig ezen a területen lévő fatömeget s ezekből az adatokból azután az egész állab fatömegét meghatározzuk.

*) Lásd „Erd. Lapok“ 1891. évf. 361. old.

Miután ez az ismertetés nem említi fel azokat a szabályokat, melyek a körzésnél szem előtt tartandók, úgy a körök nagyságára, mint azoknak szétosztására nézve kísérleteznem kellett. Ezekhez a kísérletekhez teljesen kiszámlált állabokat használtam, melyekben azután úgy a körzés, mint a közönséges próbaterek alkalmazása mellett megállapítottam a holdankinti törzsszámot, átlagtörzseket, fatömeget fanemek szerént stb. s ezeket az eredményeket a kiszámlálás adataival, az idő és költségre vonatkozólag pedig egymással összehasonlítottam s a pontosság és költség tekintetében a következtetéseket levontam. A kísérletezéseknél kezdetben a bot hosszúságát úgy állapítottam meg, hogy a vele alkotott kör épen 10 □-öl legyen s a köröknek a területen való szétosztását elegendőnek véltem szemmérték szerént eszközölni. Ezt az eljárást azonban a kísérletezések során nem találtam egészen megfelelőnek, a mennyiben a körök száma szerént kiszámlált területet □-ölekben nyertem s azt még minden esetben k. holdakká kellett átváltoztatni akkor, midőn az egész állab fatömegének kiszámítására került a sor; azután a köröknek szemmérték szerént való szétosztása is, mint az összehasonlítások mutatták, azt eredményezte, hogy rendszeren mindig nagyobb fatömeget nyertem, minthogy kivált kezdetben, alig voltam hajlandó a kört úgy elhelyezni, hogy abba egyetlen törzs se esett volna, pedig hiányosabb zárlat mellett magától értetődőleg ennek is megfelelő mértékben elő kell fordulni. Az első kísérleteknél a felvett körökbe eső valamennyi törzset hajkoltattam, később csak egy-egy törzset és pedig azon célból, hogy munka közben a körök szétosztása tekintetében magamat tájékoztassam. Ez az eljárás természetesen azután a munka gyorsaságának rovására esett.

Számos kísérlet és próbálgatás után úgy a pontosság, mint a gyorsaság tekintetében azt az eljárást találtam legmegfelelőbbnek, a mely szerént a kör nagysága 16□ ölnek vétetik, a köröknek az egész területen való egyenletes elosztása lehetőleg szabályos hálózat szerént történik s egymástól való távolsága, tekintettel arra, hogy a kiszámlálendő terület az egész megbecsülendő területtel arányos legyen, akként állapittatik meg, hogy az állab területének legalább 10%-a törzsenként felvétessék; továbbá ha a felvett törzseknek megjelölése elmarad.

Ha a körök nagyságát 16□ ölre, vagyis ha a kitüző bot hosszúságát 2·257 ölre, vagy 4·28 méterre vesszük, az által elérjük azt, hogy minden kör egy század kat. holdat képvisel, vagyis, hogy a felvett körök számának 100-zal való elosztása által a kiszámlált területet holdakban nyerhetjük, mi a fatömeg kiszámításának munkáját kétségkívül megkönnyíti és a kör területe is nagyobb a nélkül, hogy a bot hosszúsága a kezelésnél alkalmatlan lenne.

A körök elhelyezése és kiszámlálása, kivált hegyoldalakon, legczélszerűbben a szomszédos fővölgygyel, vagy gerinczczel párhuzamosan haladó vonalban eszközöltetik, mert a hegyoldalon lefelé vagy vissza a járás igen nehéz és fárasztó, míg ha az többé-kevésbé egy szintben történik, a munka is sokkal gyorsabban halad. Sik vagy dombos területen tetszőleges irány választható, de azután annak a felvétel befejezéseig való betartása szükséges. A választott iránynak betartása egy kézben tartott zseb-tájéoló segítségével igen egyszerűen és könnyen eszközölhető.

Ha a körök egymástól való távolságát 30 lépésre vesszük, akkor a területnek körülbelül 10%-a esik kiszámlálás alá. Ezt a távolságot azonban nem szükséges minden

esetben betartani, mert ha az állab nagy kiterjedésű, egyenletesebb s annak tényezői kevésbé változók, akkor 40—50 lépésnyire is lehet a köröket egymástól elhelyezni, sőt egyenlő és szabályos állabokban kisebb, közönséges próbatér alkalmazása mellett szintén megfelelő eredményre számíthatunk. Ellenkező esetben azonban és midőn a megbecsülendő állab kisebb terjedelemmel bír, a kör-távolságot 20—25 lépésnyire is apasztjuk, sőt ha gyengébb zárlatu és egészen apró terület felvételéről van szó, akkor azt nagyobb biztosság okáért előnyösebben törzsenkénti kiszámlálás által eszközöljük.

Minthogy a hálózat betartásáról kellő módon gondoskodva van, a felvett körök és törzsek megjelölése teljesen fölösleges, mivel ebben az esetben nem kell attól tartani, hogy körzés alkalmával egy már előbb felvett helyre visszajutnánk és csak némi vigyázat mellett a körök csekély terjedelme miatt elkerülhetjük azt, hogy a körbe eső törzsek közül valamelyiknek felvétele elmaradna, avagy kétszer eszközölnének.

A körzéssel való fatömegfelvétel, mindazon esetekben, midőn a közönséges próbaterek alkalmazása megfelelő biztosságot nem nyújt, midőn tehát a megbecsülendő állab átlagának kikeresése, a változó termőhelyi és állabviszonyok sokfélesége miatt nagy nehézségekkel jár, — kiváló előnyökkel alkalmazható és a következő egyszerű eljárás szerint eszközölnetik.

A becslő mindenekelőtt az állab határvonalait bejárja és megjelöli azért, hogy körzés alkalmával a felveendő területre nézve tájékozva legyen. (Ezt egyébként a közönséges próbaterek alkalmazása mellett is szükséges megtenni). Aközben előkészített egy elegendő hosszúságu, könnyü, egyenes rudat, melyre azután rámeri a 4·28 métert,

de minthogy körzésnél a munkás a rudat egyik végével tüszőjéhez támasztva tartja vízszintes helyzetben és vele így ír le egy állásból kört, ennek következtében ennek hosszúságából a munkás vastagságának fele leütendő; tehát a rud hossza $(4 \cdot 28 - \frac{v}{2})$ méter lesz, hol v a munkás tüszőjénél mért vastagságát jelenti m -ben. Ezek után az előkészületi munkák után meghatározza a becslő azt a legmegfelelőbb irányt, a melyben a felvételnél haladni fog s a melyet legczélszerűbben a hegyoldallal párhuzamosan úgy választ meg, hogy a sorok egymás fölött vagy alatt párhuzamosan haladva, könnyebb járás czéljából a vízszintest megközelítsék, minek megtörténte után meg lehet kezdeni a körök felvételét és kiszámlálását. A kiszámlált törzsek mellmagassági átmérőinek feljegyzésére a közönséges próbafelvételi jegyzőkönyvet lehet használni s abban a felvett körök számának feljegyzésére legczélszerűbben a táblázatos kimutatás fölött helyet berendezni. Ezek után a további munka úgy történik, hogy a becslő az állab szélétől 10—20 lépésnyire megadja az első kör helyét, hol az egyik munkás a kitűző ruddal kört képez, a második munkás pedig az ebbe a körbe eső törzsek mellmagassági átmérőit átlalóval megméri s a szokott módon a becslőnek bekiáltja, ki azután azokat a körrel egyetemben megfelelően feljegyzi s azután a meghatározott irányban halad előre, miközben az irány helyességének ellenőrzése végett a delejtüt gyakrabban megfigyeli. Az a munkás, kinél a kitűző rud van, követi a becslőt s olvassa az előre meghatározott lépések számát (pl. 30 lépést), midőn azt elérte megáll, a kört bekiáltja s a tűző rudat tüszőjére téve megfordul; az így leírt körbe eső törzseket a másik munkás átlalóval megméri és bekiáltja; a becslő által ezek megfelelően feljegyeztetnek s az eljárás ismét-

lődik és a munka a leirt módon tovább halad. Ha most az első vonalon a körzés az állab széléig jutott, itt a becslő az irányra merőlegesen, a meghatározott távolságot (pl. 30 lépést) lelépi, azután a delejtü segélyével megadja a második párhuzamos irányát, melyen a körök felvétele az előbbi eljárás szerént eszközöltetik; ez az eljárás ismétlődik mig ilyenformán az állab egész területe körökkel behálózva nincs. Arra figyelem fordítandó, hogy az állabnak minden részébe essenek körök, minél fogva a hálózatot az osztág határain kívül is a szükség szerént ki kell terjesztetni, csakhogy a kívül eső körök azután sem számításba nem vétetnek, sem pedig ki nem számláltatnak.

Kivált hiányosabb zárlatu állabokban előfordul, hogy az előbbi eljárás mellett némely körbe egyetlen törzs sem esik; az ilyen körök is minden körülmények között feljegyzendők, mert különben megbizható eredményre nem lehet számítani.

Ha már a becslő a leirt munka folyamán az egész állabot bejárta, — illetve annak területét körökkel megfelelően behálózta, — az átlag törzseket számítja ki, melyeket a fennálló körülményekhez képest vastagsági osztályok, fanemek, stb. szerént az állab-becsléstanból már ismeretes módon állapít meg, ezek segélyével a felvett körök összes területén lévő fatömeget fanem és választék szerént kiszámítja s az így nyert eredményből a körök és az egész állab területének arányához képest az összes fatömeget fanem és választék stb. szerént megállapítja.

A vázolt eljárás szerént eszközölt felvételek eredményei közül csak néhány mult évit van módomban most közölni, azonban megjegyzem, hogy ez újabbi felvételek is teljesen egyeznek eddigi tapasztalataimmal s

ezekből szintén világosan látható a körzés előnye a próbatér szeréinti becslés felett. Itt még csak azt kell megemlítenem, hogy síkságon vagy dombos területen és olyan állabokban, hol a járás könnyebb, az eredmény kedvezőbb, mint magas hegységben, meredek oldalakon vagy nehezen járható területen. De ha az összehasonlítás idő és költség tekintetében nem is egészen a körzés javára döntene, az a biztosság, melylyel az állab átlagos fatömege s egyéb viszonyai e mellett az eljárás mellett kifejezésre jutnak, olyan előnyt kölcsönöz a körzésnek, melynek következtében legtöbb esetben okvetlenül a közönséges próbaterezés elé helyezendő.

A beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében, magas hegységben véghez vitt néhány összehasonlító felvétel a következő eredményeket adta:

1. Idő tekintetében:

Az állab egész területe k. h.	A körzésnél felvett körök száma	Szükségelt idő	A próbaterezésnél kitüzött próbatér nagysága	Szükségelt idő
26·2	187	2 óra 52 percz	1·87	3 óra 20 percz
11·7	88	2 „ 27 „	0·88	2 „ 25 „
22·9	141	2 „ 5 „	1·41	2 „ 47 „
14·2	82	1 „ 50 „	0·82	1 „ 55 „
14·0	102	2 „ 37 „	1·02	2 „ 58 „

A próbaterezésnél szükségelt időben bent foglaltatik az állab részletes bejárása és az átlag kikeresése ($\frac{3}{4}$ —1 óra), továbbá a próbatér kitüzése (20—46 percz) és végül annak törzsenkinti felvétele ($\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ óra).

Ezekből a feljegyzett adatokból látni, hogy idő tekintetében a körzés által való fatömegfelvétel előnyösebb a közönséges próbatér felvételnél s ennek következtében

olcsóbb is. A fenti adatok szerint a körzés és próbaterezés költsége körülbelül (10 : 12) arány által van kifejezve.

2. Pontosság tekintetében az alábbi holdankinti fatömegek összehasonlításából nyerhető tájékozás:

I. felvétel.	Az állab területe		Holdankinti fatömeg		
	k. h.	Lucz fenyő	Jegenye fenyő	Bükk	Összesen
A teljes kiszámlálás eredménye	22·9	187 m ³	143 m ³	9 m ³	339 m ³
A körzés eredménye	"	163 "	143 "	12 "	318 "
A próbatér eredménye	"	127 "	201 "	4 "	332 "
II. felvétel.					
A teljes kiszámlálás eredménye	14·2	98 "	205 "	10 "	313 "
A körzés eredménye	"	122 "	166 "	22 "	310 "
A próbatér eredménye	"	83 "	256 "	4 "	343 "
III. felvétel.					
A teljes kiszámlálás eredménye	14·0	102 "	274 "	4 "	390 "
A körzés eredménye	"	106 "	278 "	3 "	387 "
A próbatér eredménye	"	119 "	272 "	4 "	395 "

Ez az összehasonlítás is a körzés javára dönt, mert míg ez a kiszámlálással szemben 2·7%-nyi eltérést mutat, addig a próbatereknél nagyobb ingadozásokat és 3·3%-nyi eltérést találunk úgy, hogy a pontosság fokát 10 : 12 arány által fejezhetjük ki.

A holdankinti törzsszám összehasonlítása hasonlóan a körzésnek ad előnyt, minthogy ennél az eltérés sokkal kisebb határok között mozog és a törzsenkinti felvétellel szemben legfeljebb 7%-ra rug, míg a próbatereknél 14%-ra is emelkedik. A fennebbi három felvétel adatai a következők:

I. felvétel.	Holdankinti törzsszám			Összesen
	Lucz fenyő	Jegenye fenyő	Bükk	
A teljes kiszámlálás eredménye	98 drb	89 drb	9 drb	196 drb
A körzés eredménye	94 "	96 "	22 "	212 "
A próbatér eredménye	46 "	95 "	17 "	158 "

II. felvétel.

A teljes kiszámlálás eredménye	45	153	31	229
A körzés eredménye	62	167	52	281
A próbatér eredménye	55	213	17	285

III. felvétel.

A teljes kiszámlálás eredménye	103	167	3	273
A körzés eredménye	83	178	3	264
A próbatér eredménye	83	159	2	244

Ebben a tekintetben a körzés és próbaterezés között való pontosság úgy aránylik, mint 1:2-höz.

Végül idejegyzem az egyes eljárások alapján kiszámított átlag törzsek átmérőit, miből szintén a körzés nagyobb pontosságára lehet következtetést vonni. Átlag törzsek mellmagassági átmérői

	Lucz fenyő		Jegenye fenyő		Bükk
	I. vast. oszt.	II. v. t.	I. v. o.	II. v. o.	
I. felvétel.					
A teljes kiszámlálásnál	29 cm.	51 cm.	24 cm.	51 cm.	32 cm
A körzésnél	28 "	50 "	25 "	51 "	30 "
A próbatereknél	26 "	54 "	24 "	54 "	22 "
II. felvétel.					
A teljes kiszámlálásnál	25 "	46 "	25 "	48 "	24 "
A körzésnél	25 "	45 "	25 "	47 "	28 "
A próbatereknél	17 "	46 "	26 "	47 "	22 "
III. felvétel.					
A teljes kiszámlálásnál	25 "	46 "	25 "	48 "	39 "
A körzésnél	26 "	49 "	28 "	48 "	37 "
A próbatereknél	26 "	51 "	28 "	48 "	59 "

Ezeknek az adatoknak összehasonlításából az is következik, hogy a körzés a választék arány tekintetében szintén közelebb juttat a törzsenkénti felvétel eredményéhez, mint a próbaterezés.

Ha most az eddig mondottakat összefoglaljuk és a végrehajtott kísérletek eredményeivel egybevetjük, kimondhatjuk, hogy az állabok fatömegének meghatározásánál a

körzés alkalmazásának kiváló előnyei a következőkben nyilvánulnak.

1. Az állabnak az átlag megállapítása és kiválasztása céljából való előleges bejárása egészen elesik se helyett annak egész területén számos kisebb körben történik a törzsek felvétele, melyeknek összege az állab megközelítő átlagának kifejezője lesz, melyből azután az egyéni nézet érvényre jutása teljesen ki van küszöbölve.

2. Az állabok elkülönítésénél, kivált zárlat, termőhely és fanem tekintetében nem szükséges nagy aprólékossággal eljárni, mert e szerint a felvételi mód szerint, miként az eljárásból könnyen érthető, a valódi átlagot amugyis képesek vagyunk megközelíteni s így kevesebb állab elkülönítéssel és osztagképzéssel beérhetjük, mely körülmény a gyakorlatra nézve kétségkívül nagy fontossággal bír. A változó termőhelyi és állabviszonyok befolyását inkább a különböző helyekről vett több átlagtörzs döntése és számitásba vétele által ellensúlyozzuk.

3. A körök helyének megállapítása és kijelölése összehasonlíthatlanul könnyebb és egyszerűbb, mint a négyszög alakú próbatereké.

4. A fatömeg nagyságának pontosabb meghatározása aránylag kevesebb időt és költséget igényel, mi az előbbi pontok alatt mondottakból is következik.

5. Minthogy a megmért álló törzsek jelölése és hajkolása elmarad, ennél fogva az állab e mellett az eljárás mellett sérüléseknek egyáltalán nincs kitéve, mi kivált abban az esetben bír nagy jelentőséggel, midőn a becsült állab még továbbra is lábon marad.

Ezeknek az előnyöknek az alapján a fatömegeknek körzés által való meghatározási módja mindazokban az esetekben, midőn próbaterekre vagyunk utalva, ezek

helyett előnnyel és teljes megnyugvással alkalmazható és ha csak az állab nem igen tulkoros és nem nagyon hézagos, úgy a vágható, mint középkorú állabokban, bárminő üzemmód mellett, tapasztalataim szerint minden tekintetben kielégítő eredményeket szolgáltat.

A Magyar Ornithologiai Központ: Magyarország kir. erdőhatóságaihoz!

Most, mikor az 1895. évi tavaszi madárvonulás anyaga feldolgozva, nyomdakészen áll, s az „Aquila“ legközelebbi számában meg is fog jelenni. A Magyar Ornith. Központ nem halaszthatja el az alkalmat, hogy a m. kir. erdőhatóságoknak a maga nemében páratlan hálózat megteremtéseért s a végzett mintaszerű megfigyelésekért köszönetet ne mondjon s az elért eredményeket legalább főbb tételeiben hirül ne adja.

A m. kir. erdőhatóságok 1895. évi megfigyeléseiből az tűnt ki, hogy először is a gólyára (*Ciconia alba*, L.) nézve:

1. Északfelé az érkezés — az ország egész területét véve — fokozatosan későbbi;

2. legkorábbi az érkezési középszám a Nagy-Alföldön, későbbi a dunántúli dombvidéken, még későbbi a keleti hegyvidéken, s legkésőbbi az északi hegyvidéken, a mi annyit jelent, hogy az érkezés egyenes összefüggésben áll a terület átlagos tengerszín feletti magasságával.

3. Kitűnt az is, hogy a gólyát az erdőhatóságok az egész északi Kárpát-hegylánczon mint É. felé átvonuló (←→) madarat észlelték, semmikép sem állhat meg tehát

az a tétel, hogy a magas hegyek a vonuló madarakat megakasztják, illetve eltérésre kényszerítik.

Ugyanezt a viszonyt igazolja a füsti fecske (*Hirundo rustica*, L.) 1895.-iki vonulása is, tehát mindkét faj most már harmadizben erősíti meg azt a viszonyt, a melyet 1890/91-re nézve Herman Ottó mutatott ki „A madárvonulás elemei“ cz. munkájában ugyancsak az erdészeti megfigyelések alapján.

Mit jelent ez, mélyen tisztelt erdőhatóságok? Jelenti első sorban azt, hogy ime rendszeres, lelkiismeretes, s szakavatott megfigyelések alapján a vonulás lefolyásában már is bizonyos állandóság, bizonyos törvényszerűség mutatkozik, a mely évről-évre akkor is beáll, ha különben az egyes évek vonulási jellege különböző is volt, de jelenti azt is, hogy nekünk 3 év eredményénél megállani nem szabad, mert ilyen természeti törvények biztos megállapításának csakis egy reális alapja van, a pontos és kitartó megfigyelés.

Az összes eddigi — még oly nagyszabásulag indult tudományos törekvések is mindenütt megtörtek azon a jelenségen, hogy t. i. a megfigyelők a kiknek az adatgyűjtés, a munka nehezebb, de érdekesebb része jut csztályrészül, kedvet veszítve ellanyhultak. Magyarország mai hálózatával s szervezésével a vonulás kutatása terén ma határozottan vezet, hálózatához fogható az egész földkerekségen nincs, s előnyös helyezete attól függ, hogy azt mennyiben lesz képes friss munkakedvben együttartani. Még csak 10 esztendeig tartson ki az erdészeti hálózat a megfigyelésben s az ez alatt gyűjtött anyag megfogja adni az alapot arra, hogy az egyes években — a vonulás lefolyásának idejére nézve mutatkozó különbségek —

akár meteorologiai, akár más alapon viszonyíthatók legyenek.

Felszólalásunk nem figyelmeztetés akar lenni, tudjuk hogy arra egy hivatását oly mértékben ismerő és be is töltő testület nem szorul. Sőt inkább az elért eredmények közlésével s az által, hogy jövő törekvéseinkbe beavatjuk, elismerésünket akarjuk leróni egy olyan testület iránt, mely tisztában volt és van mindazon magasztos kötelesekkel, a melyekkel szorosán vet hivatásán kívül nemzeté kulturájának is hasznára lehet, s mely azt a kulturális tökélet — a mikor arra szükség volt — mindig oly öntudatosan tudta latba vetni. Mi sem bizonyítja ezt inkább, mint az 1895öd-iki megfigyelés, a mikor az erdőhatóságok nagy része nem szoritkozott csupán a kívánt fajok (füsfi fecske és gólya) megfigyelésére*), hanem

*) Igen sok erdőhatóság küldött még adatot a fehér barázdabillegető (*Motacilla alba*), a kakuk (*Cuculus canorus*), a sárga rigó (*Oriolus galbula*), a gerlicze (*Turtur auritus*), a bibicz (*Vanellus cristatus*), a daru (*Grus cinerea*), a szürke gém (*Ardea cinerea*), a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bubos banka (*Upupa epops*), az erdei szalonka (*Scolopax rusticola*), a fürj (*Coturnix dactylisonans*), a haris (*Ortigometra crex*), a vasvarju (kék csóka, zöld kánya, *Coracias garrula*), a szárcsa (*Fulica atra*), a gojzer (szélkiáltó, *Numenius arguatus*), s a seregély (*Sturnus vulgaris*) első érkezéséről, s mi mit sem óhajthatunk inkább s fogadunk nagyobb hálával, minthogy ez a buzgóság a jövőben is megmarad, sőt terjed is. A nagyobb madaraknál mint a gólya, a daru, igen kívánatos lenne minden esetben annak a jelzése is, hogy körülbelül mennyi volt látható (kis csapat, egyesek vagy 100-ak), hogy nem-e csak átvonult, s ha igen, milyen irányban és mely napokon? A füsfi fecskéről beérkezett adatoknál néhány állomás adatából azt látjuk, hogy az többször felcseréltetik a házi fecskével (*Chelidon urbica*), a mi tekintve, hogy az utóbbi rendes körülmények között jóval később szokott megérkezni, mint a füsfi fecske (*Hirundo rustica*), nagyobb zavarokra adhat okot. A megkülönböztetés igen könnyű, a füsfi fecske torka sárgás veres, a házi fecskéé tiszta fehér, a füsfi fecske két szélső farktolla hosszau kinyulik, mintegy villát alkotva (innen „villásfarku” elnevezése is), a házi fecskéé ellenben nincs meghosszabbodva. A füsfi fecske többnyire

azokon kívül még több más madárfajt is megfigyelt. Éles bizonyítékaul, hogy a megoldandó feladat lényegével mennyire tisztában van.

A mi feladatunk annyi jóindulattal és belátással szemben nem is lehet más, csakis az érdem elismerése, a buzdítás s a kezdet nehézségein való átsegítés a kitűzött nagy célok felé.

Magy. Orn. Közp.

A Besztercebánya szab. kir. bányaváros tulajdonát képező erdőbirtok gazdasági viszonyainak ismertetése.

Irta: Herdina László városi főerdész.

(Folytatás.)

B) Üzemosztály.

(Véderdő.)

A véderdők általános leírása.

A város tulajdonát képező és *B)* üzemosztályba sorozott véderdők terjedelme 760'68 k. hold, melynek határai mesterségesen kivágott nyiladékok és jelző czölöpök által vannak állandósítva.

Ezen véderdők egy része az *A)* üzemosztály I. vágássorozatában a Bisztrichez nevű völgy háttérében, és a III. vágássorozatban eső Ptácsnik nevű hegygerincz hosszában 800—1528 méternyi tengerszinfölötti magasságban terül el, és ugy magas

istállókban fészkel s fészke köröskörül nyitott, a házi fecske ellenben a jakóházak külső falaihoz vagy nyitott tornácok falára ragasztja fészket s azon csakis elől van egy akkora kerek nyílás, a melyen a madár épen csak befér. Különben itt külön is felhívjuk a figyelmet rá, hogy bármely az ornithológiára vonatkozó kérdésben egyszerű megkeresésre a Magy. Orn. Központ felvilágosítással mindig örömmel szolgál.

fekvésénél, valamint az uralkodó zord éghajlati viszonyoknál fogva, a fatenyészet felső határán fekvő havasi véderdőövet képezi.

Az A) üzemosztály I. II. III. IV. és VIII. vágássorozatában fekvő többi véderdőrészek felette meredek, sziklás, kögörgeteges sekély talajjal bírnak és nem annyira magas fekvésük, mint inkább a kedvezőtlen terep- és talajviszonyoknál fogva és azért jelöltettek ki véderdőknek, hogy az alattok fekvő utat és patakot a leomló kögörgeteg ellen és az általuk elfoglalt talajt az elpusztulástól megvédjék.

A véderdők terep- és talajviszonyai általában véve rossznak mondhatók, a mennyiben a talaj mohával benőtt kőtuskókkal van borítva és csak helyenként vannak megtelepülésre alkalmas területrészek, még ellenben a havasi véderdők agyagos televényszegény talajon még meglehetősen zárult erdőket képeznek.

A hegyoldalak lejtje ezen véderdőkben 25—45° között változik.

Az uralkodó fanemek következő arányban fordulnak elő:

Bükk 75%, jegenyefenyő és lucz 25%, juharral elegyítve, mely fanemek közt a városhoz közelfekvő erdőségben tölgy, erdei és vörös fenyő, Alsó-Hermánd mellett a magasabb fekvésű hegygerinceken tiszafa is nagy mennyiségben található.

Az állabok kora 1—100 és több éves, mindazonáltal a korosabb 60—100 éves állabok tulnyomó részben találatnak és az egész véderdőterületnek több mint 0·9 részét foglalják el.

Az állabok zárzata igen hiányos és átlagosan véve alig 0·4, mi leginkább arra enged következtetni, hogy ezen véderdőterületek hozzáférhető részei régi időkben korlátlan legeltetésnek voltak kitéve.

A fatömegnövekvés igen gyöngének mondható, a mennyiben a fatenyészet határa alatt levő állabokban 80 éves bükk alig 20 cm. vastagsággal és 5 méter magassággal bír és a földig ágas fák mohával és zuzmóval vannak ellepve.

A véderdők legnagyobb részében a kihasználás még a legrégebb időkben sem eszközöltetett, mert a fa a költséges szállítás miatt a fogyasztásra nézve itt már nem bír értékkel.

Ezen rövid leírásból látható, hogy a véderdőt képező állaboknál rendszeres számláló üzemet általánosságban alkalmazni nem

lehet, a mennyiben a kihasználás a véderdők legnagyobb részében csak az elhalt törzsek kiszedésére terjedhet, sőt némely legmerekkebb fekvésű véderdőrészeknél még ez a korlátolt használat sem vihető keresztül; s így az összes véderdőterületnek csakis egy harmadrészét lehetne rendszeres szálaló üzemből kezelni, de mivel ezen használható állabok zárata jelenleg 0·2—0·3, a kiszálasást illetve a szálasást szabályozó rendszeres üzemet csak akkor lehet megállapítani, ha a zárata legalább is 0·5-re emelkedik és mindaddig, míg ezen zárata elérve nincsen, a használatnak szünetelnie kell. Ennek elérésére jelenleg a legszigorubb intézkedések meg vannak téve, a mennyiben ezen véderdőterületek teljes nyugalomnak vannak átadva, és a talaj valamint a felujításra kártékony legeltetés, a véderdőterületekről egészen ki van zárva.

Hozzáférhető helyeken, a hol a természetes felujulás nem sikerült, mesterséges felujítások is alkalmaztatnak.

A véderdőüzemosztályra vonatkozó 70904/1890. szám alatt jóváhagyott üzemterv adatai a következők:

A tenyésztendő fanemek és alkalmazandó üzemmód.

Főfanemekül ezen véderdőtésben az eddig meglevő fanemek választandók; kopár területek beerdősítésére jó sikerrel lehet vörös fenyő és erdei fenyőt alkalmazni, mely fanemek jelenleg is a véderdőt képező állabokban elszórva találhatunk, és ezen mondhatni silány talajon kielégítő növekvést mutatnak.

Az alkalmazandó üzemmód szálerdőüzem, s minthogy ezen üzemosztály amugy véderdőjelleű, az egyes osztagokban levő fakészletnek csak fele része lesz kihasználandó.

A kihasználás jövőben csak egyes törzsek kiszedésére fog szoritkozni.

Fordatartam. Tekintve azt, hogy ezen üzemosztályban levő véderdőterületek szálasas alá vehető része, részint hozzáférhetlenség, részint az igen költséges szállitás miatt csakis a szomszédos A) üzemosztálybeli osztagokkal jöhet kihasználás alá; a forda mint az A) üzemosztálynál 100 évre van megállapítva.

Felujítási mód. A felujítás a véderdőt képező osztagok legnagyobb részében természetes uton fog eszközöltetni, annál is inkább, mert a bükkállaboknál, melyek tulnyomó mennyiségben

vannak képviselve, csakis ezzel a felújítási móddal lehet czélt érni, a hol ezt a felújítási módot alkalmazni nem lehet, különösen az igen hiányos zárlatu állaboknál és kopár területeknél, ott mesterséges felújítást is kell alkalmazni.

Kopár, kőgörgetes helyeken vetéssel jobb sikert lehet biztosítani mint ültetéssel.

A terület gazdasági beosztása. Minthogy a véderdőt képező állabok A) üzemosztály vágássorozataiban elszórva találhatók és természetüknél fogva rendszeres erdőgazdaságra nem alkalmasak, sem vágássorozatokra sem tagokra nincsenek felosztva.

A beosztás egyszerűen osztagozással megejtetett és minden egyes osztag határa kivágott nyiladékkal, meghajkolt fákkal megjelölve és egy jelző oszloppal van ellátva, mely oszlopra az osztag száma van bevésve.

Hozamszabályozás. Tekintve azt, hogy a véderdőterületek kiszálalás alá vehető részén az állabok hiányos zárlata az I. fordaszak lefolyása alatt 0'5-re fog emelkedni, a kiszálalás illetve a kiszálalt fának igen költséges szállítása jövőben csakis tömeges kihasználás mellett lesz eszközölhető, és minden egyes osztag csakis az alatta levő A) üzemosztálybeli osztaggal fog kihasználható, mert a szállításához szükséges erdei utak és vízi csuszorák előállítási költsége csakis a szomszédos A) üzemosztálybeli osztagok tömeges kihasználása alkalmával fog fedeztetetni.

Tekintettel tehát A) üzemosztály kihasználási sorrendjére, minden egyes osztag az általános üzemterv ugyanazon fordaszakába soroltatott, melybe a szomszédos A) üzemosztálybeli osztag kihasználása elő van írva.

Minthogy tehát a fent elősoroltaknál fogva ezen üzemosztályban a kihasználás addig fog szünetelni, míg az állabok általános zárlata 0'5-re nem emelkedik, ennél fogva a legközelebbi félfordaszakban semminemű főhasználat, előhasználat és mellékhasználat nem tervezetik. Hogy azonban ezen zárlat eléressék, az első félfordaszakban 1889—1898. évig összesen 129.84 k. hold hiányos területnek mesterséges uton való felújítása előíratott, vagyis az első félfordaszak tartama alatt évenként 12'98 k. hold területet kell mesterséges uton felújítani. Ezen előírásnak és törvényes rendelkezésnek megfelelően a város az egész véderdőterü-

letet szükséges tilalmi táblákkal ellátva legnagyobb nyugalomban helyezte és az évenként mesterséges uton felújítandó területeket sor szerént előveszi és azokat előírás szerént erdősíti.

Ezen üzemosztályok rövid leírása után megemlítendő még, hogy a főhasználatok, mellékhasználatok és felújítások évi eredményei osztag és évfolyam szerént, ugyszintén az erdőbirtok belső és külső viszonyaiban előforduló változások is minden évben az üzemnyilvántartási könyvbe pontosan bevezettetnek.

A fakelendőségi és értékesítési viszonyok a jövedelmezőség, a munkaerő és szállítási eszközök, valamint az erdőkezelési viszonyok az alábbi fejezetekben lesznek röviden tárgyalva.

Értékesítés és jövedelmezés.

Főhasználat. Mielőtt a használatok értékesítésére és jövedelmezésére áttérnénk, a kihasználások mikénti foganatosítására nézve általánosságban véve röviden megemlítendő, hogy a kijelölt vágásokban első évben a területen található fűrészrönkönek való szálfá, épületi és szerszámfa, a következő évben ezek után visszamaradt tűzifa taroló vágás útján használtatik ki. Itt megjegyzendő, hogy a szokás szerént nyáron vágott törzsek a fenyőszu elszaporodásának meggátlása céljából döntés után azonnal egész felületükön lehántatnak.

Az épület és haszonfa kihasználása, tekintettel ezen választékoknak a tűzifáénál sokkal nagyobb jövedelmezőségére, a legszigorubb belterjesség elvei szerént eszközöltetik.

Az A) üzemosztályban részletes tarlasztási terv szerént évenként kihasználendő 110·50 hold területnek 26280 m³-re megbecsült fahozama az első félfordaszakban azaz 1888—1894. évig tényleg kihasznált vágásterületeken elért eredmények évi átlagának felel meg, a mennyiben a megbecsült évi fahozam 10⁰/₀-nyi apadék levonásával a valóságban évenként kihasznált 24,000 m³ fatömeggel összehasonlítva, csekély eltérést mutat fel.

Ezen évenként kihasznált 24,000 m³ fatömegeből 70⁰/₀ tűzifára, 19⁰/₀ fűrészrönköre és 11⁰/₀ épület és szerszámfára esik, vagyis fatömeg szerént kimutatva évenként átlagosan 16,800 m³ kemény és lágy tűzifa, 4560 m³ fűrészrönkönek való szálfá és 2640 m³: épület és szerszámfa termeltetik és értékesítettik.

Első sorban tehát a fűrészüzemről lesz szó, mely a város egyik fő jövedelmi forrását képezi. Az évenként termelt 4560 m^3 fűrészrönkö feldolgozása és értékesítése céljából a város 1876. évben Alsó-Hermádon egy 24 lóerejű 38" keretű vízi műfűrész-t állított fel, melyen a fűrészrönkö féggyártmányá feldolgoztatván, a szelvényáru részint a városi lakosok szükségletének fődözése céljából a városban felállított raktárba szállítatik és ott darabszám szerént eladatik, részint nagyobb mennyiségű megrendeléseknél egyes vevőknek előleges befizetés mellett kint a hermándi fűrészraktárban kiszolgáltatik.

Ezen fűrész átlagosan évenként 4000 m^3 fűrészrönköt dolgoz fel. A munkaidő 12 óráig tart, éjjel a fűrész nem dolgozik.

A fűrész csak egy kerettel dolgozik, és ezen részint fából részint vasból összeállított fűrészkeretnél, két, sineken mozgó tönkszekér van alkalmazva, melyek egyike a rönköt a kerethez vezeti, másika a kész fűrészárut a kerettől továbbítja. Az előtolást rovátkolt hengerek teljesítik.

A mozgó erő (motor) 5·80 m. átmérővel bíró felül csapó lapátos vizikerék, a melynek ereje közlőgép (transmissio) alkalmazása mellett a keret alatt alkalmazott szijdobra van vezetve. Az előtolás surlódáson alapszik, miáltal a keret felfelé emelkedik a midőn a fűrészrönkö a pengéhez közlekedik.

A fűrészpengék élesítése közlőgép segítségével mozgásba hozható élesítő korongon eszközöltetik. A fűrészpengék keményített aczélből vannak készítve, 2·5 mm. vastagok és 1·40 m. hosszúságúak, a terpesztés 3 mm., tehát a metszet 5·5 mm. Ezenkívül van a fűrésznél egy körfűrész is alkalmazva, a mely léczek fűrészelésére, deszkák szegélyezésére és különböző fadarabok elvágására szolgál.

A fűrésztelep berendezéséhez tartozik a fűrészépület, mely kőből épült alappal bíró faépítmény, oldalt egy kis műhelyvel, ezen műhelyben vannak a szükséges szerszámok elhelyezve.

Az épület keleti és éjszaki oldalán fűrészrönkö rakodó van, honnét a rönkö egyszerű hengerítés útján a fűrészkeretnél alkalmazásban levő tönkszekérhez közelítettetik.

A fűrészüzemnél mult évi tapasztalatok nyomán a tiszta

fűrészáru kihozatal 62⁰/₀-ra tehető, — hulladékfára ellenben 20⁰/₀, fűrészporra 18⁰/₀ esik.

Termelési költség m³-enkint 4 frt! 50 krt tesz ki. Évenként előállítatik átlagosan 2500 m³ fűrészáru vagy darabszám szerint 98,000 drb. különböző méretű szelvény áru s ez 26.000 frt értékben értékesíttetik.

A fűrészrönköknek az erdőből való kiszállítását illetőleg röviden megjegyezhető, hogy a fűrészrönköknek a hermándi városi fűrészhez való kiszállítása legcélszerűbben tél idején hóval borított utakon eszközölhető, mert egyrészt a tengelyen való szállítás nagyon költséges volna, másrészt a téli fuvarozásra berendezett és helyenként kiálló kövekkel borított igen meredek erdei utakon a rönköszállítás nagy kárral és veszteséggel járna.

A rönkö fuvarbére minden év november havában megtartatni szokott nyilvános árlejtés után állapíttatik meg. A rönkö fuvarbére darabszám szerint van fizetve, egy rönkö fuvarbére távolság szerint 10—42 kr. közt váltakozik.

A fűrészrönkö előállítási bére szintén darabszám szerint fizetetik, egy darab fűrészrönkö előállítása és a városi fűrészraktárban osztályzat szerinti felrakásolása 20—24 krba kerül.

A fűrészrönkönek való szálfá levágása és letisztítása darabonként 10—12 krba kerül.

Egy tömör köbméter fűrészrönkö előállítási és szállítási költsége 1 frt 35 krt tesz ki.

A városi fűrészüzemre vonatkozólag szükséges még megemlíteni, hogy mivel az első félfordaszak végével a hermándi fűrész közelében fekvő osztagokban a rönkökészlet évről-évre apadni fog, és mivel továbbá a rönkökihasználás inkább a városhoz közel fekvő és város felé vezető kiszállítási iránynyal bíró osztagokban fog eszközöltetni, egy a hermándival egyenlő szerkezetű műfűrésznek a város közvetlen közelében való felállítása tervezetik, miáltal egyrészt a rönkö szállítási költsége kisebb lesz. másrészt pedig a fűrészárunak a városba való szállítása is elesik, és ezen kedvezőbb körülményeknél fogva a felállítandó új fűrész nagyobb jövedelemmel is fog dolgozni.

A fűrészáru darabonkénti árai az alább közölt táblázatokban vannak kimutatva.

4 méter hosszú juhar, kőris és szil fűrészáru.

Tétel	Fűrészáru		Szélessége cenziméterekben										
	vastagsága cm.	minősége	18	21	24	26	29	32	34	37	40	42	45
			darabonkinti ára krajczárookban										
1	2.5	jó	31	37	44	51	56	60	66	—	—	—	—
		selejtes	28	34	40	46	51	55	60	65	—	—	—
2	3	jó	41	47	56	59	67	74	79	86	92	97	113
		selejtes	37	43	51	54	61	67	72	78	84	88	—
3	4	jó	49	57	66	73	80	89	93	97	—	—	—
		selejtes	45	52	60	66	73	81	85	93	99	—	—
4	5	jó	60	70	84	90	97	107	120	130	140	146	—
		selejtes	55	64	76	82	88	97	109	118	127	133	—
5	2.5	széldeszka	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

A főhasználatot képező és évenként átlagosan értékesíthető 2640 m³ épületi és szerszámfának 90⁰/o-a minden év márczius havában megtartott ajánlati tárgyalás útján a legtöbbet ígérőknek tövön az erdőben átadatik, 10⁰/o-a pedig részint tövön szá lankint a városi polgároknak eladatik, részint a városi épületek és vízművek tatarozásánál használtatik fel, a fenmaradó rész pedig v agy gömbölyü állapotban vagy feldolgoztatva mint zsendely, földforgács, vizeső, ereszesatorna és vizesatorna szállittatik a városi raktárba és ott részletenkint eladatik.

Jöllehet a termelt szálfák nagyobb részletekben rendszerént versenytárgyalás útján adatnak el, mindazonáltal a kicsinyben való eladásnál a 101. oldalon közölt árszabály áll érvényben.

Tekintettel a városi polgárok szükségletére, kapcsolatos an az épületfatermeléssel évenként 120,000 drb zsendely és 50,000 drb földforgács készittetik, mely termelvények a raktárból részletenként eladatnak. Ezer darab zsendely előállítási költsége 1 frt 5 krba kerül.

Ezer darab földforgács előállítási és szállítási költsége 50 krba kerül.

Előállittatnak ezenkívül vizesövek, eresz- és vizesatornák. A vizesövek előállítási és szállítási költsége kerül darabonként 1 frt 50 krba.

Az ereszesatornák előállítása folyóméterenként 5 krba és szállítása 2 krba kerül.

Vevő	Szálfa minősége és alsó átmérője	Épületi és szerszámfa								Vékony szálfa	
		Bükk, lucz, jegenye, fenyő és erdei fenyő				Vörös fenyő tölgy				Lucz jegenye f.	
		m ³ -e				m ³ -e				darabja	
		erdőben		raktárban		erdőben		raktárban		erdőben	
		frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
Városi polgárok	Vékony szálfa 8 cm.-ig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
"	"	8—15 cm.-ig	—	—	—	—	—	—	—	—	10
"	Vastagabb szálfa 10—27 cm.-ig	2	20	4	—	6	—	8	—	—	—
"	"	"	28 cm.-en felül	3	—	5	—	—	—	—	—
Idegének	Vékony szálfa 8 cm.-ig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
"	"	"	8—10 cm.-ig	—	—	—	—	—	—	—	12
"	Vastagabb szálfa 10—27 cm.-ig	2	60	5	—	—	—	—	—	—	—
"	"	"	27 cm.-en felül	3	80	6	—	—	—	—	—

A vízicsatornák előállítása folyóméterenként 14 krajezárba és szállítása 10 krba kerül.

Ezen erdei termelvények árai a következő táblázatban vannak össze foglalva :

Tétel	E r d e i t e r m e l v é n y e k	Polgárok részére		Idegeinek részére	
		frt	kr.	frt	kr.
1	10—15 m. hosszú és 15—20 cm. átmérőjű ereszcatorna folyóméterenként	—	16	—	16
2	8—12 m. hosszú 30—40 cm. átmérőjű vízicsatorna folyóméterenként	—	60	—	60
3	5 cm.-res vízicső 4 m. hosszú	2	50	2	80
4	10 cm.-res vízicső 4 m. hosszú	3	40	4	—
5	Zsindely ezer darab I. osztályu	8	—	8	—
	" " " II. " "	7	—	7	—
6	Födélforgács ezer darab	1	—	1	—

A haszonfának és fűrészlőknének nem alkalmas maradék és csucsfa, ugyszintén az évenként előhasználatképen nyert 549 m³ fatömegnek legnagyobb része tűzifának dolgoztatik fel, és ha ezen tűzifamennyiséghez az összes vágássorozatokban tömegesen előforduló bükkállaboknak évenként tűzifára feldolgozott famennyiségét is hozzávesszük, átlagosan 22,000 ürm³ kemény és lágú tűzifa termeltetik évenként a városi erdőségben. Hogy azonban ezen tűzifamennyiség az évi főhasználatnak majdnem 70%-át képezi, abban leli magyarázatát, hogy a városi erdőség mind a nyolcz vágássorozatában nagyobb terjedelmű tiszta bükkállabok fordulnak elő, és hogy a régi rossz gazdálkodás következtében ezen vágássorozatokban sok hátrahagyott hibás és tulkoros lucz és jegenye fenyő törzsek elszórva található, míg ellenben fűrészlőknének és épületifának való jó szálfá ez idő szerént csakis a IV. V. és VII. vágássorozatból nyeretik.

Az évenként termelt tűzifamennyiség az usztatást megelőző nyáron a vágásban vétetik át a városi erdőmunkásoktól, és az átvételt követő télen csuszatókon vagy szánon közelítettik az uszacatornához. Az uszacatornánál, felhatalmazott tűzifa tavasz-

szal a legkedvezőbb vizállás beálltával és pedig a felső mellék-völgyekben szálfákból összeállított uszacsatornáknak, a fővölgyben pedig szabadon a Bisztricza patakban a város közelében épített gerebudvarba usztattatik. A tűzifa itt kifogatván, osztályoztatik és szabályos méretekbe összerakva ürméterenként eladatik.

A városnál évenként állagosan 36,000 frt értékű tűzifa-mennyiség kerül eladásra.

A városi tűzifaraktárban alkalmazásban levő tűzifaárak következők:

I. Bükk tűzifa:

Egy ürm. I. osztályu hasábfa	2 frt. 20 kr.
Egy ürm. II. " "	2 " — "
Egy ürm. dorongfa --- ---	1 " 70 "
Egy ürm. sülyedt fa --- ---	1 " 70 "
Egy ürm. szerszámfa --- ---	3 " — "

II. Lucz, jegenye és erdei fenyő tűzifa:

Egy ürm. I. osztályu hasáb	1 frt. 50 kr.
Egy ürm. II. osztályu " "	1 " 40 "
Egy ürm. bodnárfa " "	2 " 20 "
Egy ürm. dorongfa " "	1 " — "
Egy ürm. sülyedt fa " "	1 " — "

Az uszapatak mentén kirakott tűzifának árai következők:

Bükk tűzifa:

Egy ürm. jó hasábfa... ---	1'50—1'60 frt.
Egy ürm. dorong és sülyedt fa	1'20 "

Lucz és jegenye fenyő tűzifa:

Egy ürm. jó hasábfa... ---	1'10—1'20 frt.
----------------------------	----------------

Ugyanezen árak alkalmaztatnak az erdőben a száraz szél-döntvényekből előállított tűzifának értékesítésénél.

A tűzifa termelése ürméterenként és az erdőben 0'1 m. ásréteggel rakva 25—30 krba kerül.

A csusztatási bérek, a csusztatókészítéssel együtt a viszonyokhoz képest ürméterenkint 8—16 kr. közt váltakoznak, a tűzifának szánon való szállításáért (kézi szánon) távolság szerint 7—15 kr-rel fizettetik ürméterenkint.

Egy ürm. tűzifának a városi raktárba való leusztatása 6—8 krba kerül, a fának a felfogó esatornából való kihuzása és felrakásolása a rakhely távolsága szerint 4·5—7 krba kerül ürméterenkint.

A tűzifának a Bisztricza patak mentén való kihuzása és kirakásolása ürméterenkint 2—6 krba kerül.

Az usztatási napibérek munkaképesség szerint 25—55 kr. közt váltakoznak, az usztatásnál alkalmazott felvigyázó napibére 50—80 kr.

Ha az évenként átlagosan termelt 22,000 ürm. tűzifamennyiségből a városi erdészeti személyzetnek illetményképen kiszolgált tűzifát és évenként tengelyen szállíttatni szokott tűzifamennyiséget levonásba hozzuk, átlagosan 20,000 ürm. tűzifa usztatatik évenként.

Ezen tűzifamennyiségnek leusztatása rendes körülmények közt 10—12 hétig tart.

Az usztatási távolság átlagosan 15 kilométerre tehető.

A főhasználatot képező és évenként átlagosan termelt 22,000 ürm. tűzifamennyiségen kívül előhasználatképen előállíttatik évenként az összes vágássorozatokban elszórva található és hasznifának nem való fennálló száraz fából, széldöntvényből és jobb minőségű feküfából 600—1200 ürm. tűzifa, mely tűzifamennyiség nagyobb részét a közelfekvő hermándi papirgyárnak adatik el; minthogy azonban ezen tűzifa az összes fennálló állabokban oly helyeken is állíttatik elő, melyekről a kifuvározás szállítási eszközök hiányában igen nehéz és költséges, ennél fogva az ürméterenkinti ára is ehhez képest különböző, de általánosságban véve az uszapatak mentén kirakott és ott eladott tűzifának áraival egyenlő.

Mellékhasználatok.

Mellékhasználatok közül a legeltetés egészen a 1879—1885. évben keresztülvitt tagositásig az erdőbirtok legnagyobb részén az erdőnek nem kis kárára szabadon gyakoroltatott, ezen időtől

kezdve azonban ez a haszonvétel megszűnt, és jelenleg csakis kizárólagosan Hermánd község városi telepes munkásai egy meghatározott mennyiségű marhaállományra nézve bírnak legeltetési joggal, mely legeltetést azonban csakis az e célra kijelölt helyeken szabad gyakorolni.

Ott azonban, hol a legeltetés a felujtás vagy szükséges állabápolás tekintetében hátrányos volna, nevezetesen minden letarolt vagy felujtás alatt lévő vágásterületen, minden a felujtási tervbe utánjavításra vagy kiegészítésre felvett hiányos zárlatu állabban, valamint a többi fiatalosokban 20 éves korukig, épen úgy azon területeken, melyek a legeltetés ellen tilalmazott területek közé esvén, legeltetésük azok károsítása nélkül alig képzelhető, az szigoruan be van tiltva. Tiltva van továbbá a legeltetés a véderdő egész területén is.

A legeltetés ellen tilalmazott területek tilalmi jelekkel vannak ellátva.

A város tulajdonát képező „pod Krizsna“ nevű 260'91 hold terjedelmű havasi legelő fele részben a város telepes erdőmunkásainak kedvezményképen 50 frt évi bér mellett, fele részben a szomszédos alsó- és felső-töröki lakosoknak 156 frt. évi bér mellett van kiadva. Hogy ezen évi bér a legelőterületnek nagyságához mérten csekélynek tűnik fel, abban leli magyarázatát, hogy a legeltetés a havasi legelő közvetlen szomszédságában fogantatosított lucz fenyő ültetések megkimélése czéljából csak bizonyos meghatározott mennyiségű marhaállományra nézve engedik meg, és ezen marhaállomány drb. száma szerént van kiszabva az évi legeltetési bér is.

Fűkaszálás. A fűkaszálás a legeltetésnél felhozott indoknál fogva szűk korlátok közé van szoritva, a mennyiben az erdőben való fűkaszálás általánosságban véve szigoruan be van tiltva, és csakis az e czélra fentartott erdei réteken szabad fűvet kaszálni.

A városi erdőségben elszórva található 231 hold kiterjedésű erdei rét is nagyobbrészt a városi telepes erdeimunkásoknak csekély bérfizetés mellett, és a városi erdészeti személyzetnek rétilletmény fejében ki van osztva, és csakis a hermándi munkásteleptől távolabb eső erdei kaszálók adatnak bérbe árverés útján a szomszéd községek lakosainak.

A kiadott erdei kaszálók összes évi bérlete 682 frtot tesz ki.
Mészégetés. Legfontosabb és a mellékhasználatok közt a legfőbb jövedelmi forrást képezi a mészégetés, mely a városi erdőségben nagyobb terjedelemben üzetik, mert a mészégetéshez szükséges mészkö mindenütt található és a város az erdőségben elszórva található hibás korhadt feküfát továbbá a száraz széldöntvényeket, melyeket különösen távolabb eső helyéken úgy sem lehetne eladni, mészégetés útján jövedelmezően értékesítheti.

A mészégetés 3 városi mészkemenczében gyakoroltatik.

Évenként 7000 hl. mész állítatik elő és szállítatik Besztercebányára a városi raktárba, a hol hektoliterenkint a városi polgárok részére 1 frt. 20 krral idegen részére 1 frt. 60 krral kiméretik.

A mészégetésnél az évi kiadások levonásával 3000—4000 frt. évi tiszta jövedelem mutatkozik.

Előállítási bér egy hektoliter után 37 kr. (Az előállítási munkálatban a kőfejtés és szállítás, a szükséges tüzelő anyag vágatása és a mészkemenczéhez való szállítása is bennfoglaltatik.)

Egy hektoliter mésznek a városi raktárba való befuvarozása 21 krba kerül.

A mészégetéshez szükséges évenként átlagos számítás szerént 1800 ürm. lágy és kemény tüzelőfa.

Faszénégetés. A városi erdőségben a helyi szükséglet kielégítésére évenként 2500—3000 hekt. faszén állítatik elő.

A faszénégetéshez felhasználtatnak az erdőben elszórva található száraz fennálló fák és a kevésbé értékesíthető csucsfa, felhasználtatik e célra továbbá oly tűzifa is, melynek kiszállítása szállító eszközök hiányában a tűzifa értékét meghaladó költséggel járna, de faszénné égetve könnyebben és olcsóbban szállítható.

A faszénégetéshez szükséges évenként 500 ürm. kemény és lágy tüzelő fa.

A faszén előállítási költsége hektoliterenkint 6—8 kr. (Az előállítási költségben bennfoglaltatik a boksahely készítése és a tüzelő anyag vágatása és szállítása.)

A faszénnek városi raktárba való beszállításáért hektoliterenkint 7—8 kr. fizettetik.

A raktározott lágý faszén a városi polgároknak hektoliterenkint 35 krral, idegenek 40 krral adatik el: kemény faszén azonban a városi polgároknak hektoliterenkint 40 krral, idegenek részére 50 krral méretik ki.

Az eladott faszénért bejön évenkint 800—1010 frt.

Luczfenyő kéreg. A luczkéreg egész 1883-ig a városi erdei munkásoknak kedvezményképen ingyen volt átengedve, ezen időtől kezdve azonban a város maga értékesíti a luczkérget is.

Évenkint 150—200 ürm. luczkéreg termeltetik és ajánlati tárgyalás után a legtöbbet ígérőknek az erdőben, még pedig a várostól való távolság szerint 1'10 fri, 1'40 frt és 1'90 frtért ürköbméterenként adatik el. A luczkéreg előállításí költségét és annak méretekbe való összerakását maga a vevő viseli és teljesíti.

A lucz fenyő kéregért évenkint 200—300 frt jön be.

Mogyoró és somfa vessző, abroncsszál és babkaró. Ezen jelentéktelen termények a városi erdőségben szokás szerint minden harmadik évben termeltetnek és értékesíttetnek.

Ezen kihasználás értékesítéséből bejön háromévenkint 150—200 frt a városi pénztárba.

Egy mogyoró vagy somfavessző értéke 1—1½ kr.

Egy mogyoró vagy somfa bot értéke 1½—3 kr.

Említésre méltó még a városi erdőségben gyakorlatban levő hulladék, feküfa és galyfa szedése is. Évenkint átlagosan 200 ürm., 300 szekér és 1500—2000 háti teher mennyiségű hulladék, feküfa és galyfa adatik el a szomszéd községek szegényebb sorsu lakosainak, mely tüzelő fának értékesítése nemcsak a városi erdőgazdaság évi jövedelmét 400—800 frttal szaporítja és a folyó vágásokat ezen szeméttől megtisztítva felújításra alkalmasabbakká teszi, hanem azonkívül még ezen tüzelő anyagra irányuló lopásokot is némileg megakadályozza. Egy ürméter 50 krral, egy szekér 80 krtól — 1 frttig, egy háti teher 4—8 krig fizettetik.

A helyi szükségletek kielégítésére kisebb mennyiségben terméskő, homok és anyag is nyeretik oly helyeken, a hol az az állabokra nem veszélyes.

Az A) üzemosztályt képező és rendszeres gazdaságban kezelt városi erdőbirtok az előbbieken röviden leírt jövedelmezőségének megítélésére szolgáljanak az 1889—1894. évi zárszámadások eredményeiből meritett következő adatok és pedig:

Évszám	Bevétel	Kiadás	Tiszta jövedelem
	f o r i n t o k b a n		
1889	81748·55	32750·67	48997·88
1890	92762·75	36136·85	56625·90
1891	82787·83	35738·35	47049·48
1892	88845·46	38298·12	50547·34
1893	94156·90	37111·67	57045·23
1894	86308·62	38731·77	47576·85
Összesen	526610·11	218767·43	307842·68
Évi átlag	87768·35	36461·24	51307·11

Átlagos évi tiszta jövedelem 51307 frt 11 kr., mely összehasonlítva 1885—1889 évig elért 35202 frt 93 knyi átlagos évi tiszta jövedelemmel, utóbbi években jelentékeny javulást mutat fel, és abban leli magyarázatát, hogy a városi erdőbirtok egészen 1888 évig gazdasági üzemterv nélkül kezeltetett és ebből kifolyólag az erdő kihasználása tájékozás hiányában kisebb nagyobb megszorításoknak ki volt téve.

Szállítási készülétek.

A szállítási viszonyok, tekintetbe véve a városi erdőbirtok tokon régibb és újabb időben épített fő és ezekhez csatlakozó mellék erdei utakat, valamint minden kihasználás alatt levő völgyben elkészített uszacsatornákat általánosságban véve igen jóknak mondhatók.

A városi erdőbirtok Felső- és Alsó-Hermántól-Besztercebányaig és Óhegytől-Olmányfalváig vezető megyei törvényhatósági utakhoz csatlakozó megfelelő uthálózáttal bír, úgy, hogy ezen főutakra az A) üzemosztály I., II., III. és VI. vágássorozatnak egész területéről, és IV. V. és VII. vágássorozat területének legnagyobb részéből lehet az erdei terményeket szállítani.

Ezen két uthálózáton kívül a IV. és VII-ik vágássorozat fatermésének egy része a Kordéházától-Besztercebányaig vezető községi uthoz csatlakozó erdei utakon szállítható.

Ezen uthálózatok mind a város felé vezető kiszállítási iránynyal bírnak.

A főutakhoz csatlakozó mellék erdei utak az erdei terményeknek az erdőből való könnyebb kiszállítására való tekintettel minden

vágássorozatban újabb időben ki lettek javítva, és a mennyiben ezen erdei utak nemcsak a rönkönek a fűrészhez való szállításánál, hanem az épületi fának és egyéb erdei terményeknek a városi raktárba való fuvarozásánál állandóan igénybe vannak véve, fentartási költségük rendes évi kiadást képez.

Az alkalmazásban levő fuvarbérek a következők:

Egy kétfogatu fuvar napibére 150—250 frt.

Egy köbméter épületi fa fuvarbére Hermándtól Besztercebéányáig 0'90—1'30 frt.

Egy ürköbméter tűzifának fuvarbére Hermándtól a besztercebéányai tűzifaraktárig 60—75 kr.

Vízi utak közül megemlítendő a III. vágássorozatban Csjerne és Taich nevű völgyekben 1450 folyó öl hosszú, a IV. vágássorozatban Czenovo, Kantorovszko és Matavo nevű völgyekben 2540 f. öl hosszú és a II. vágássorozatban Rakitovó nevű völgyben 700 f. öl hosszú uszacsatorna.

Ezen uszacsatornák részint már a régibb időkben lettek felépítve, részint újabb időben az üzemterv szerint 1888—1893. évig letarolt völgyrészletek kihasználási sorrendjéhez alkalmazkodva minden évben a szükséghez képest hosszabbították meg. Az uszacsatornák építési költsége tehát a mint a kihasználás a völgyekben fölfelé halad, minden évben ismétlődik és állandó évi kiadást képez.

Vannak azonban ezen uszacsatornák közt olyanok is, melyek 15—20 év óta kisebb-nagyobb javításokkal állandóan használatban vannak.

Az uszacsatorna a patak medrében fenyőszálfából minden folyó öl után 1 frt bér mellett — épül. A szakaszok hossza 4 m. minden szakasz 3 ászokfával van ellátva, melyek közül a két végső a szomszédos szakaszokkal közös. Az egyes szálfák az ászokfához és egymás között faszögekkel vannak megerősítve.

Egy szakasz uszacsatorna egy fenékfából és négy oldalfából van összeállítva.

A fenék és oldalfák minden oldalon a földbe ferdén bevert két—két 1 m. hosszú és 8 cm. vastag czölöp által vannak megerősítve. A fenékfa 40—45 cm. vastag szálfából készül és ki van

vájva, az oldalfák pedig 20—25 cm. vastagok és csak részben vannak megbárdolva.

Ezen uszacsatornákon majdnem minden kihasználás alatt levő völgyben usztattatik a tűzifa, kivéve az I. vágássorozatban elég vízbőséggel rendelkező Bisztricza nevű völgyben, hol ez idő szerint 700 folyó öl hosszúságban uszacsatorna nélkül is lehet a fát szabadon usztatni, itt az uszacsatorna felépítése csak akkor lesz tervezve, ha a kihasználás a völgy felső és kevés vízzel rendelkező erdőrészekbe felmegy. A patak szabályozása itt csak a mederben levő nagyobb kövek eltávolításából áll, mely munka napszám szerint lesz fizetve.

A fa az összes uszacsatornákból a gereb fölött 13 klmre a Bisztricza patakba esik, s ebben miután ezen ponttól kezdve a patak vízbősége jelentékenyebb, szabadon a gerebudvarba uszik. A gerebudvar a Besztercebánya melletti tűzifarakhely mellett van berendezve; szerkezete a viszonyoknak megfelelő és egyszerű.

A gereb a sodor irányára egy kissé ferdén van építve.

A gerebudvarnak a felfogó csatorna felülső része 348 m² köldökölt gerenda falazattal van ellátva, mely falazat egyikén két árapasztó van alkalmazva. A gerebudvar többi része a sodor irányára ferdén épített és a földbe vert tölgyfa oszlopokon nyugvó építmény, mely a gereborsók beillesztésére felül és a talpon a szükséges tartófákkal el van látva.

A felfogó csatorna 260 m. hosszú, oldalfalai kőből épültek, melyek felül koszorufákkal vannak megerősítve.

Van ezenkívül a Bisztricza patakon még egy Olmányfalva község mellett felépített gereb és gerebudvar, melybe 3000—4000 ürm. tűzifa is elférhet, és arra szolgál, hogy az usztatás folyama alatt a patak mentén oldalt lerakódott 4—5 ezer tűzifának a néha tavasszal beálló nagy árviz alkalmával egész erővel való lerohanását megakadályozza, a mennyiben ezen árviz sodorta famennyiség az amugy is gyöngye szerkezetű besztercebányai gerebet teljesen elronthatná, vagy pedig a gerebudvarban egyszerre nagy mennyiségben feltorlódtott tűzifából a gereb oldalain kicsapó árviz sokat elragadhatna magával. Rendes körülmények között ezen gerebudvarból csak annyi fa bocsáttatik az alsó-besztercebányai gerebudvarba, a mennyit az ott foglalkozó munkások 2—3 nap alatt

kihuzhatnak és kirakhatnak. Ezen felső gerebudvar 160 m² köldökölt gerenda falazattal van ellátva, s erre a falazatra vannak erősítve a gereborsók beillesztésére szolgáló tartófák; a falazat egyik oldalán árapasztó van alkalmazva.

Ezen vízi építményeken kívül van még a Bisztricza patak mentén különböző iparvállalatok viziműveinél felépített 5 terelő gereb és 5 hozzátartozó és a tűzifa átbocsátására szolgáló csatorna, mely gerebek és csatornák fentartási költségét közös megállapodás szerint részben az érdekelt iparvállalatok, részben a város viseli.

Az uszapatak mentén, a hol az uszafa a parton levő birtokosok telkeit rongálja és veszélyezteti, szükséghez képest felállítandó partvédművek építéséhez az érdekelték kérelmére a város ingyen ad szálfát, a munkaköltséget azonban maguk az érdekelték tartoznak fedezni.

Munkaerő.

Besztercebánya sz. kir. bányaváros már a legrégebbi időktől fogva Alsó- és Felső-Hermánd községben telepített állandó erdei munkásokkal rendelkezik. Ezen munkások régi időkben a mostani Hermánd község területén a város birtokát képező és nekik átengedett telkeket részint lakóházak építésére felhasználták, részint azokat kert vagy kaszálóképpen használatba vették, és daczára annak, hogy ezen fekvőségek tulajdonosainak tekintik magukat, ők a telekkönyvben tett általános megjegyzés szerint csakis a felépítmények tulajdonosai és a használatba vett telkek haszonélvezői, ebből kifolyólag Hermánd községben most is a városi munkások által használatba veendő telek élvezhetése, valamint minden a telken eszközendő újabb építkezés csak a városi tanács jóváhagyásával és engedelmével történhetik, ugyszinte egy régi határozat szerint ezen telepítvényen csakis a városi erdei munkával tényleg foglalkozó munkás lakhatik és eszközölhet építkezéseket.

A telepítvényes erdei munkások száma beleértve a munkaképes legényeket, 81-re tehető.

Ezen munkások, minthogy egyéb teendőjük nincsen, kizárólagosan csak erdei munkálatokkal foglalkoznak, természetesen az erdei munkálatok olyképeni elosztásával, hogy az egész éven át állandóan keresetük legyen.

A fent elősoroltakon kívül a városi erdei munkások még azon kedvezményben is részesülnek, hogy a megélhetésükhöz szükséges marhaállományuk az e célra kijelölt helyeken ingyen kap legelőt, — a kaszálókat és havasi legelőt pedig csekély évi bér mellett haszonélvezik, továbbá tüzelőfaszükségletüket az erdőben található száraz galy- és feküfából ingyen fedezhetik.

A lakóházak építéséhez szükséges épületi fát és egyéb építési anyagot polgári árakban kapják.

Az elgyengült és kor által megtört erdei munkások megélhetését jótékonyan könnyebbiti a már régi időkben szervezett társ-ládájuk.

Ezen társláda 1819. évi január hó 20.-án keltezett 110. sz. tanácsi határozat alapján azon czélból szervezetett, hogy a munkások keresetének minden forintja után levonásba hozandó 2 krnyi társládai illetéknek letéteményezésével idővel egy alaptőke gyűjtessék, melyből jövőben beteg, munkában megsérült és kor által megtört városi favágókat, valamint az elhaltak özvegyeit és árváit pénzbeli segélyezésekkel és nyugbérékkel ellátni lehessen.

Miután ezen gyűjtésnek 1834. évben 10,317 frt. 54 kr-ra fel-szaporodott alaptőkéjéből a felmerült nyugbéréket már fedezni lehetett, szükségesnek tartotta a városi tanács ezen társládára vonatkozólag alapszabályokat szervezni és életbe léptetni, ezen alapszabályok az 1834. év márczius 2.-án a városházára egybe-hívott erdei munkásoknak felolvastatván, felsőbb jóváhagyás elnye-rése után életbe lettek léptetve. Ezen társláda alaptőkéje 1845—1850. évek közötti időközben nem tudni mi okból annyira ki lett meritve, hogy abból az azon időben még kisebb számban levő munkás népet segélyezni vagy nyugbérrel ellátni alig lehetett, mely baj orvoslása végett a városi tanács határozatot hozott, melynél fogva a városi munkások keresetének minden forintja után nem 2 kr., hanem 6 kr. levonassék, mely levonások most is alkalmazásban vannak.

Ezen hat százaléknyi levonás alkalmazásával a társláda alaptőkéje jelentékenyen emelkedett és abból jelenleg legalább a legszükségesebbeket lehet fedezni. Jelenleg 22 férfi, 12 munka-képtelen özvegyasszony és 15 árvagyermek nyugbérben és évi pénzsegélyezésekben részesül.

A társládai alapszabályok pontjai röviden összefoglalva következnek.

Minden erdei munkás, a ki 40 évet szakadatlanul városi munkában tölt és ezen idő alatt a keresménye után járó társládai illetékét mindig pontosan fizeti, ha ezen idő eltelte után könnyebb munkák végzését teljesítheti is, évi nyugbérben részesül.

Megbetegedés esetén vagy pedig munka közben megsérült erdei munkás betegsége tartama alatt nemcsak pénzbeli segítséget és gyógyszereket kap ingyen, de orvosi kezelésben is ingyen részesül.

Az özvegyek és árvák férjeik illetve atyáiknak városi munkában töltött éveinek tekintetbe vételével kisebb-nagyobb nyugbérékben és pénzbeli segélyezésekben részesülnek, megjegyzendő hogy az árvafiuk 14 éves korukig és leányok 12 éves korukig kapnak nevelési pótlékot.

Fiatal özvegyek végkielégítésképen egyszer s mindenkorra egy bizonyos pénzösszeget kapnak. Oly erdei munkás, a ki a városi munkát hűtlenül elhagyja, magát és hozzátartozóit a társláda kedvezményeitől mindenkorra megfosztja.

A munkások számának és a városi munkában töltött éveiknek evidenciában való tartása végett legénységi könyv vezetetik.

Ezen állandó telepítvényes erdei munkásokon kívül az erdőkihasználásánál illetve az erdei termények előállításánál és szállításánál, valamint a zerdőmivelésnél más idegen munkások is nyernek foglalkozást.

Az erdősítési munkát lipító-vármegyei évenként behívott női munkások teljesítik.

A faszén előállítását és fuvarozását a szomszédos Kordéháza község lakosai végzik.

A zsendelykészítéséhez szükséges munkaerő turóc-zvármegyei felső-stubnyai munkásokból kerül ki.

(Vége következik.)

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1896. évi február hó 15.-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: gróf Tisza Lajos elnök ö exja; Bedő Albert első alelnök; Almásy Andor, Belházy Emil, Eleőd Jósá, Havas József, Kallina Károly, Tavi Gusztáv, Tisza László, Tomcsányi Gusztáv, Vadas Jenő választmányi tagok és Horváth Sándor titkár.

Máday Izidor, Szabó Adolf, Simenszki Kálmán, Sóltz Gyula és Tomcsányi Gyula választmányi tagok hivatalos elfoglaltságuk miatt nem jelenhettek meg az ülésen.

I. A titkár a pénztár állásáról a következő jelentést terjeszti elő:

Az egyesület bevételei

1896. január 1-étől a tegnapi napig	---	---	6741 frt 63 krra.
kiadásai u. e. idő alatt	---	---	4255 frt 23 krra
rugtak, a pénztári készlet tehát			2486 frt 40 kr.

A kimutatott bevételekből készpénzalapítvány fejében 60 frt, a „Wagner Károly“ alapítvány javára 6 frt, a „Magyar erdőtisztek árva leányait segélyező alapítvány“ javára 6 frt 50 kr, az alapító tagok magán kötvényeinek érték-apasztására 169 frt 50 kr. folyt be.

A többi bevételekre tehát 6499 frt 63 kr. esik.

A pénztárban őriztetik továbbá az alapítványi számadás 466 frt 39 krnyi pénzkészlete, továbbá a letéti számadás 5598 frt 33 krnyi pénzkészlete, melyből 100 frt értékpapir, Jahnke Károly reklámirodájának biztosítéka; 5498 frt 53 kr pedig készpénz. A készpénzből 4505 frt irodalmi letét, a többi egyéb letét. Az irodalmi letétből az alapítványi számadásnak az 1891., 1892. és 1893. években kölcsönképen átadott volt 5715 frtnyi összeg már teljesen visszafizettetett, az egyesület vagyona ennél fogva most már semmivel sincs terhelve.

Az előbbieket szerént a pénz- és értékkészlet a következő.

1. Pénztári készlet	---	---	2486 frt 40 kr.
2. Alapítványi készlet	---	---	466 „ 39 „
3. Letét	---	---	5598 „ 33 „

Összesen: 8551 frt 12 kr.

Ezen összegen kívül a magyar földintézet 36.900 frt névértékű 4%-os koronajáradék, 14.500 frt névértékű 4%-os magyar földhitelintézeti záloglevél; 25.200 frt névértékű 4%-os magyar földhitelintézet szabályozási és talajjavítási záloglevél; 300 frt névértékű 3%-os osztr. földhitelintézeti 1889. évi sorsjegy és 600 frt névértékű 1860. évi államsorsjegy van letétbe helyezve, mely 77.500 frt névértékű értékpapírok az egyesület külön rendeltetéssel bíró alapítványainak kihasított tőkéit képezik.

Az igazgató-választmány a tényleges pénztári készleteket a kimutatott összegekkel egyezőknek találván, a jelentést tudomásul vette.

II. A titkár beterjeszti az egyesület 1895. évi szárszámadását, melyből az tűnik ki, hogy az egyesület rendes bevételei a 29,262 frt előirányzattal szemben 39,161 frt 71 krt, a rendes és rendkívüli kiadások pedig a 26,138 frt 82 kr. előirányzattal szemben 27,618 frt 39 krt tettek ki, úgy, hogy ennek folytán az alaptőkéhez megtakarításként az előirányzott 3123 frt 18 kr. helyett 11,543 frt 32 kr. volt csatolható.

Az alaptőkéhez csatolt összegből az igazgató-választmány m. évi december 12.-én hozott határozatához képest a Bedő Albert ösztöndíj-alapítvány hátralévő része is értékpapírokban kihasítatván, a házépítésre annak idején felhasznált külön rendeltetéssel bíró alapítványok tőkéi most már teljesen refundálva vannak értékpapírokban.

Az igazgató-választmány a múlt évi pénzkezelés ezen eredményét örvendetes tudomásul véve a számadások megvizsgálására és az 1897. évi költségvetés tervezetének elkészítésére Belházy Emil elnöklete alatt Eleőd Jósa és Kallina Károly választmányi tagokat kéri fel.

III. A titkár bemutatja Podhrádszky András választmányi tagnak következő indítványát:

Az országos erdészeti egyesület tekintetes igazgató-választmányának
Budapest.

Tekintetbe véve azt, hogy hazai erdészetünk már minden irányban szakszerűen, s erdőtörvényünknek megfelelőleg fejlesztetik s már nem csupán a kinstárnál, de magánerdőbirtokosoknál is

haladás és újabb vívmányok konstatálhatók, melyeknek szélesebb körben való terjesztése és általánosítása a közérdek tekintetében is kívánatos, sőt az egyesületünk főfeladata: ebből kifolyólag szükségesnek látnám, hogy jövőre az egyesület választmánya 30 tag helyett 40-re felemeltessék, és hogy ezen többlet tisztán a magán-erdőbirtokosok jelesebb tisztjeiből választassék, mert a kinestári erdészet a jelenlegi választmányi létszámban eléggé van képviselve.

Ez által a magán-erdőbirtokosok megválasztott tisztjei sarkaltatni fognak az egyesület feladatának közreműködésében, mely által szakunk és a közérdek csak nyerhet, s a szak- és nem szakközönség többektől nyer információt egyesületünk működéséről, és vagyonának lekiismeretes kezeléséről.

Kik legyenek a beválasztandók, arra javaslatot nem tehetek, de a legközelebbi napokban bátor leszek Magyarország nagyobb erdőbirtokosainak névsorát és birtokterjedelmét beküldeni, melynek alapján a kir. erdőfelügyelőségek rámutathatnak azon tisztekre, a kik a választmányi tagságra érdemesek, feltéve, hogy egyesületünk tagjai. Ezen névsor megyéenként lesz kimutatva.

Méltóztassék tehát ezen tiszteletteljes javaslatomat tárgyalás alá venni, s legközelebbi közgyűlésünk elhatározása elé terjeszteni, mely ha elfogadtatik, a megszorított választmányi tagsági létszámot egy póthatározattal alapszabályaink közzé is felvenni.

Jolsván, 1896. február hó 13.-án.

Teljes tisztelettel

Podhradszky András,

választmányi tag.

Az igazgató-választmány tekintettel arra, hogy az egyesület tagjainak száma s ezzel arányban a választmány teendőit képező feladatok azon idő óta, midőn a választmány mostani szervezete megállapított, jelentékenyen megszorodtak, a választmányi tagok számának szaporítását indokoltnak találja és az indítványt az alapszabályok vonatkozó §-ainak megfelelő módosítása s illetőleg erre vonatkozó javaslattétel végett Bedő Albert első alelnök elnöklete alatt, Ghyezy Emil, Fekete Lajos, Horváth Sándor és Tavi Gusztáv tagokból álló bizottságnak adja ki, még pedig azzal a hozzáadással, hogy miután az egyesület külön rendeltetéssel bíró alapítványainak értékpapirokban történt visszahelyezése folytán az

alapszabályok erre vonatkozó intézkedései most már tárgytalanokká váltak, ez alkalommal megfelelő módosítás végett az alapszabályok egész szövege revízió alá lesz veendő s egyuttal a székház azon lakosztályainak használatára vonatkozó rendelkezések is felveendőek lesznek az alapszabályokba, melyek az alelnök és titkár hivatalos lakásául jelöltettek ki.

IV. A kereskedelemügyi miniszter ur, mint az ezredéves kiállítás országos bizottságának elnöke, 10,253. szám alatt értesíti az egyesületet, hogy a kongresszusok és más összejövetelek egymásutánjának megállapításakor akként intézkedett, hogy az ünnepélyek csarnoka az országos erdészeti gyűlés céljaira f. évi augusztus hó 30. és 31.-én engedtessek át. Egyszersmind értesíti az egyesületet, hogy a gyűlésen résztvevőket a következő kedvezményekben fogja részesíteni:

1. az összejövétel rendező-bizottságának megkeresésére, minden résztvevőnek egy öt belépti jegyből álló füzetet fog a rendes 2 frt 50 krnyi díj helyett 1 forintért rendelkezésére bocsátani;

2. intézkedett, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága a rendező-bizottság megkeresésére darabonként 1 krba kerülő igazolványokat bocsásson rendelkezésre, mely igazolványok alapján a gyűlés tagjai az államvasutak és az ezek kezelése alatt álló vasutak vonalain az I. osztályon II. osztályu, II. osztályon III. osztályu jeggyel és a III. osztályon fél II. osztályu jeggyel utazhatnak;

3. végül figyelmezteti az egyesületet, hogy a fő- és székváros a népiskolákat tömeglakásokká illetve külön szobákra beosztott szállodákká rendezi be s ezen lakásokat mérsékelt áron bocsátja a kiállításra érkezők rendelkezésére. Ha az egyesület ezen lakásokat a gyűlés tagjai számára igénybe akarja venni, lépjen közvetlenül érintkezésbe a fő- és székváros kiállítási bizottságával, illetve az iskolák átalakításával és berendezésével megbízott vállalkozókkal.

Az igazgató-választmány a kijelölt napokat az idej országos erdészeti gyűlés megtartására alkalmasaknak találván, az értesítést tudomásul veszi és azt mihez tartás végett a szóban forgó gyűlés előkészítésére kiküldött bizottságnak adja ki.

V. A titkár jelenti, hogy Tagányi Károly az erdészet történeti

adatainak (vagy mint ő nevezni óhajtja: „Az erdészet-történet oklevéltára“-nak) összeállításával elkészült s az összegyűjtött anyagot a tájékoztató bevezetéssel együtt betérjesztette, kéri tehát a választmányt, hogy a kinyomatás iránt intézkedni sziveskedjék, megjegyzi azonban, hogy a munka, melynek terjedelme eredetileg mintegy 50—70 nyomtatott ivre számított, ennél jóval nagyobbra nőtte ki magát, mert a mennyiben a kéziratokból hozzávetőleg megítélni lehet, a tájékoztató bevezetés és az okmánygyűjtemény mintegy 140—150 nyomtatott ivre fog terjedni s ezenkívül az index is igénybe vesz néhány ivet. Tagányi ur ugyanis abban a nézetben van, hogy egy ekkora terjedelmű kodexet biztos kalauz nélkül nem lehetne czélszerűen használni s ezért a kinyomatás folyama alatt munkájához kimerítő indexet szándékozik készíteni.

A terjedelem ezen nagyobbodásával arányban természetesen a kiadás költségei is növekedni fognak s mindenesetre jóval felül fogják mulni azt az összeget, a mennyire azokat eredetileg számítani lehetett. Nevezetesen a Pátria-nyomda ajánlata szerint a munka azon papíron és abban az alakban elkészítve, mint a Belházy-féle „Erdőrendezéstan“, 300 példány nyomtatása esetében ivenkint 28 frtba kerülne, ha pedig 300 példánynál több nyomtatik, minden további 100 példány után ivenkint 2 frt 20 krral szaporodnak a költségek.

Abban az esetben tehát, ha a tartalom csakugyan 150 ivre fog menni, az összes költségek 300 példány után 4200 frtra, 400 példány után 4530 frtra és 500 példány után 4860 frtra fognak rugni, holott a kiadás költségei eredetileg csak mintegy 3000 frtra számítottak.

Ezen adatokkal kapcsolatban megemlíti továbbá a titkár, hogy Tagányi ur a munka betérjesztésekor hivatkozással arra, hogy a tartalom majdnem háromszor akkorára nőtte ki magát, mint a mennyire számítani lehetett, a korrekturára szánt összeget elégtelennek jelentette ki s az erre eredetileg kikötött 600 frt helyett 1800 frtnak, az index elkészítésére pedig még külön 300 frtnak a megszavazását kérte, utóbb pedig, midőn az elnökség által a költségek lehető mérséklésére kéretett fel, a következő beadványt intézte a választmányhoz:

Tekintetes Választmány!

Midőn a múlt hó elején a „Magyar Erdészettörténet Oklevéltára”-nak kéziratát betérjesztettem, az ezentul előálló költségek felől egy alázatos beadvánnyal fordultam a Tek. Választmányhoz. Minthogy azonban ez ellen a nagyméltóságu Elnökség részéről aggályok merültek föl, a titkár ur ő nagysága által fölhivattam, hogy a költségek iránt számadásaimat új alapon tegyem meg.

Ott ugyanis tekintve a kéziratnak 50-ről 150 ivnél is többre gyült anyagát, a korrektura és revízióra szánt költségeket is háromszorta többre számítottam, annál is inkább, mert mind ezt a rengeteg munkát háromszorta kevesebb idő alatt (6 hónap) kellene elkészítenem, ami csakis úgy lehetséges, ha magam mellé két embert — egyet a korrekturára s egy másikat az indexkészítésre — fogadhatnék segítségül.

Hogy az új alapot számításaimhoz megtalálhassam, nekem a költségeket azzal a két egyénnel kellett most már megállapítanom, a kinek szakképzettségében s lelkiismeretességében nyújtott segítsége nélkül ilyenre egyáltalán nem is vállalkozhatnék. Az igényeiktől függött, mennyire redukálhatom a költségeket. Ennek alapján a korrektura és revízió költségei 1200 frtot tennének ki. Az erre eddig szánt 600 forintnak tehát nem háromszorosát, hanem csak kétszeresét vettem, noha tényleg háromszorta nagyobb anyagot gyűjtöttem össze.

Az indexkészítés fárasztó munkájára azonban változatlanul ragaszkodnom kell a kért 300 frthoz, mert ennél kisebb ár el sem képzelhető s csak azért vállalkozom ennyiért, hogy ezzel, megfelelő rekompenzációt nyújtsak az idegen nyelvű okmányoknak kezdetben kikötött lefordításáért.

De egyszersmind alázatosan kérnem kell a Tek. Választmányt, hogy ezen index fejében engem a kívánt fordításoktól most már ne csak ideiglenesen, hanem véglegesen fölmenteni méltóztassék. E kívánság, melynek fölösleges voltát annak idején a Tekint. Választmány előtt kifejtettem — most már a kézirat rendkívüli terjedelménél fogva, igazán a képtelenséggel vált határossá. Csak maga a lefordítás legalább 5—6 évet venne igénybe, hol vannak a kinyomatás költségei? milyen irodalmi formában jelenhetnének meg ezek a fordítások? Hiszen ezzel a fáradsággal s költséggel

erdészetünk pragmatikus történetét lehetne megírni megbízás vagy pályázat útján. Amit azonban sem a fordítások s még maga feldolgozás sem képes pótolni, az egy jó index, mely az idegen nyelvű erdészeti kifejezéseknek is szótárul fog szolgálni.

A korrektura, revízió s indexkészítés összes költségeire tehát: 1500 frt (vagyis a már megszavazott 600 frton felül még 900 frt) megszavazását kérem a Tek. Választmánytól, a mely azt a minimum-összeget jelenti, a melynél alább, minderre már nem is vállalkozhatnék, mert megbízható segítséget nem találnék. Esedezem továbbá, hogy ezen összeg, havi 250 frtnyi részletekben utalványoztassék ki részemre.

Ennek fejében kötelezem magam — ha t. i. a nyomda is megteszi kötelességét — hogy márcziusban munkához látván, az első kötetet május végére, a második és harmadik kötetet pedig az előszóval, a történeti bevezetéssel s az indexel együtt augusztus végére megjelentetem.

Midőn még a tiszteletdíjamból — amely csak is az anyagnak — immár kész — összegyűjtésére volt szánva — a még hátralévő 700 forintnak mielőbbi kiutalványozása iránt esedezném, mély tiszteletem kifejezésével maradtam a Tek. Választmánynak

Budapesten, 1896. február 14.

alázatos szolgája

Tagányi Károly.

Az igazgató-választmány tekintettel arra, hogy a terjedelmet az összegyűjtött okmányok kiselejtezése után csak a munka értékének csökkentésével lehetne leszállítani, az egész anyagnak kiadását határozza el s egyszersmind a Tagányi ur által ajánlott indexet is szükségesnek jelenti ki.

A mi pedig a kiadás feltételeit és módozatait illeti, a titkár által ajánlott alakot elfogadja, de kívánatosnak jelenti ki, hogy a munka a bemutatott mintánál jobb minőségű, teljesen famentes és tartós papirosra nyomassék s ezenkívül az egyesület részére 20—25 példány a legkitünőbb minőségű velin-papiron készítettessék el. Ehhez képest tehát a nyomdától új papírminták lesznek kérendők s a nyomdai költségek az elnökség által elfogadott papír ára

arányában módosítandó egységárrakkal lesznek az elnökség által megállapítandók.

A mi a példányszámot illeti, az igazgató-választmány egyelőre 500 példány nyomtatását rendeli el, de egyuttal felhatalmazza az elnökséget, hogy abban az esetben, ha a kibocsátandó előfizetési felhívás alapján esetleg nagyobb számú megrendelés történne, a példányszámot megfelelően felemelhesse. Minthogy azonban ezzel sokáig késni nem lehet, az egyesület tagjai figyelmeztetendők lesznek, hogy a mennyiben a munka megszerzését feltétlenül biztosítani óhajtjuk, megrendeléseiket legkésőbb f. évi márczius hó 15.-éig okvetetlenül tegyék meg, mert ekkor a példányszám véglegesen megállapítatik.

A munka árát ezen előzetes megrendelés idejére az igazgató-választmány az egyesület tagjai részére 10 frtban, mások részére pedig 20 frtban állapítja meg, azzal a kijelentéssel, hogy később az árak a tényleges kiadási költségekhez képest esetleg emeltetni fognak.

Tagányi kérelmét illetőleg az igazgató-választmány abban állapodik meg, hogy a korrektúra és revízió díjazására kért 1200 forintot vagyis az eredetileg kikötött 600 frton felül még 600 frtot, továbbá az index elkészítésére szükséges 300 frtot, a beadványban felsorolt indokok méltánylásával engedélyezi s egyszersmint Tagányi urat az idegen nyelvű okmányok magyar fordításának kötelezettsége alul is felmenti, de viszont kiköti, hogy Tagányi ur az első kötet revízióját f. évi május végeig, a második és harmadik kötetet pedig, az indexet és bevezetést is beleértve, augusztus hó végéig teljesen befejezi.

Végül tekintettel arra, hogy a munka költségei ezek folytán sokkal nagyobb összegre fognak rugni, mint a mekkorára azokat az egyesület akkor számította, midőn a földmivvelésügyi ministeriumhoz ezen költségek fele részének elvállalása iránt kérelmet intézett, elhatározza a választmány, hogy a földmivvelésügyi ministeriumhoz újabb kérelem intéztessék az iránt, hogy az ezen célra már megadott állami segílyen felül még legalább 1500 frtot engedélyezni kegyeskedjék.

VI. Illés Nándor választmányi tag, mint az ákácz-paizstetű ügyében kiküldött bizottság elnöke beküldi az ákácz-paizstetű káro-

sításának jelenlegi állásáról és jövődöbeli megfigyeléséről készített tájékoztató ismertetést, melyet Havas József, dr. Horváth Géza és Vadas Jenő bizottsági tagok közreműködésével állított össze s melynek elfogadását és az ahoz csatolt kérdőívekkel együtt való mielőbbi kinyomatását és szétküldését kéri.

Ez a tájékoztató füzet mintegy 13 nyomott ivre fog terjedni és a nyomda írásbeli ajánlata szerint, abban az alakban és papíron, mint Földes Jánosnak a legelőerdőkről irt munkája, 2500 példányban ivenkint 50 frtba, egészben tehát mintegy 650 frtba fog kerülni, ha pedig a füzet 2500 példánynál nagyobb mennyiségben adatik ki, a költségek 100 ivenkint 2 frt 20 krral fognak emelkedni.

A kézírathoz Illés főerdőtanácsos ur egy térkép-vázlatot is mellékel, mely a paizstetű elterjedését tüntetné fel. Ez a térkép azonban lényegesen nem emelné a füzet értékét és dr. Horváth Géza szerint minden hátrány nélkül elhagyható.

Az igazgató-választmány az előirányzott költségeket engedélyezve, a munkának 2500 példányban való mielőbbi kinyomatását rendeli el, oly hozzáadással, hogy a készletből egy-egy példány az „Erdészeti Lapok“-hoz mellékelve minden egyesületi tagnak megküldessék, a fölöslegből pedig azon birtokosok és szakemberek láttassanak el egy-egy példánnyal, kik a megfigyelésekre és az adatok közlésére vállalkozni fognak.

VII. A titkár bemutatja a földmivelésügyi ministerium 101,557/895. számú leiratát, melyben köszönetét fejezve ki az egyesület iránt azért, hogy az első ponyva-füzetből 20,000 példányt rendelkezésére bocsátott, egyttal értesíti az egyesületet, hogy azt a kir. tanfelügyelőségeknek szétosztás végett megküldte.

Egyttal jelenti a titkár, hogy a megmaradt készletből 1700 példány a közművelődési egyesületeknek, 1300 példány pedig ponyva-kereskedőknek küldetett meg, úgy, hogy a 30,000 példányból, leszámítva az „Erdészeti Lapok“-kal szétküldött 2150 példányt és a terjesztés végett egyeseknek kiadott kisebb készleteket ez idő szerint még 4160 példány áll rendelkezésre, mely az utólag jelentkező ponyvakereskedők közt fog szétosztatni.

Jelenti továbbá, hogy Arató Gyulának a mult ülésen bejelentett „Hogy ment férjhez Gödör Julcsa, vagy a gonosz embert

megbünteti az Isten“ ezimü második füzete már ki van szedve s nemsokára az is szétküldhető lesz.

Ez a füzet 4 képpel együtt 2¹/₂ iv terjedelemmel bir s nyomdai költségei az első füzet egységárai szerént számítva 30,000 példány nyomtatásával 475 frt, irói honoráriumuma 75 frtot és képei 10 frtot fognak igénybe venni, az egész füzet tehát mindenestől 560 frtba fog kerülni.

Klauznitzer Vilmos dolgozata némi átdolgozást igényel még, a mi közelebbről már megtörténik.

Végül jelenti a titkár, hogy időközben megint érkezett be egy dolgozat Boros Marczell egyesületi tagtól, ki egy Mátyás király korából vett érdekes meséjü históriában mutatja ki, mily nagy oktalanság s mily káros következményekkel jár, ha a községi lakosság az erdővel kiméletlenül bánik és azt abban gondatlanságból vagy rosszakaratból tűzveszélynek teszi ki. Stilusa ugyan némi tökéletesbitést kíván, de alapgondolata helyes, meséje kifogástalan s a mi legfőbb érdeme, a Mátyásról szóló adomák hangját és szellemét kitünően eltalálja.

Az igazgató-választmány az előterjesztést tudomásul véve, az Arató Gyula újabb füzetének 30,000 példányban való kinyomatását és az első füzet módjára való ingyen szétosztását engedélyezi, Boros Marczell kéziratát pedig a ponyva-füzetek birálatára kiküldött bizottságnak adja ki.

VIII. A titkár bemutatja Arató Gyula alapító tagnak következő indítványait:

I.

Mélyen tisztelt Igazgató-Választmány!

A magyar erdészetnek már is számos olyan halottja van, kinek működése vagy a gyakorlati szolgálat terén, vagy pedig a szaktudománynak, az irodalomnak és szakoktatásnak terén áldásosan hatott a magyar erdészeti fejlődésére.

Az eleinte élénk és széles körben ismert és ápolt emlékek lassanként elhomályosodnak, szétfoszlanak, pedig az utódoknak a munkában kiváló szorgalmu s tevékenységükkel nagyobb sikereket elért elődök emlékét már a hálásság kedvéért is mintegy kötelességük őrizni, aminek erkölcsileg az a haszna is megvan, hogy az elődök jó emléke követésreméltó példát nyújt az utódok számára

s másfelől tárgyilagos méltatással még a tévedéseknek, botlásoknak emléke is becessé lehet azzal, hogy hasonló tévedésektől megóv.

Ezek előrebocsátásával bátorkodom a Mélyen tisztelt Igazgató-Választmány elé azt az indítványt terjeszteni, méltóztassék módját ejteni annak, hogy a magyar erdészet szolgálatában működött, elhunyt szaktársaink életrajzi adatainak gyűjtése megindíttassék, hogy az egyesület tagjai a rendelkezésre bocsátható adatoknak az ügy érdekében való közlésére s illetve gyűjtésére felhívassanak, s hogy az így folytatólagosan szaporodó adatok az egyesület hivatalos irattárában őriztessenek, abból a végezőből, hogy arra hivatott írónk által az illető elhunyt szakférfiak kimerítő és az ő korukra s tevékenységük körére világosságot vető életrajza annak idején, — ha már elegendőnek talált anyag gyűlt össze, — megíratható és kiadható legyen.

Ha ezek az életrajzok az elhunytak egyéniségével összekapcsolódó s erdészettörténeti feljegyzésre érdemes lényeket az odavágó közrajzi reflexiókkal kikerekítve tárgyilagos és kritikai méltatással fogják felöllelhetni, akkor a szükséges adatoknak egyes emberre nézve, legalább is rendkívül fáradságos, ellenben egyesületünkre nézve a rendelkezésre álló alkalmas eszközök nagy számánál fogva hasonlithatlanul könnyebbnek ígérkező összegyűjtése hálás s érdemes munka lesz.

Teljes tisztelettel kérem ezek alapjain a Mélyen tisztelt Igazgató-Választmányt, hogy indítványomat elfogadni és annak megvalósítása érdekében intézkedni méltóztassék.

Budapesten, 1895. december 8.

Kiváló tisztelettel

Arató Gyula,

m. kir. közp. főerdész, a. t.

II.

Mélyen tisztelt Igazgató-választmány!

Az erdészeti ponyvafüzetek s az erdészeti népnaptár kiadására vonatkozó javaslatom megtételekor bátorkodtam már körvonalazni azokat a jelenségeket, melyek arról látszanak tanuskodni, hogy az erdészeti ismeretek a nem szakemberek körében nehezen terjednek, s hogy egyfelől a miatt, egyfelől az erdészeti természetes sajátságainál fogva a szak körén kívül állók részéről az érdeklődés meglehetősen lanyhán nyilatkozik meg hivatásunk

íránt s az a támogatás, melyben szakunk kívülről részesül, nem olyan nagy, hogy azzal megelégedni lehetne.

A jóakaratu érdeklődésnek szakunk irányában való általános felköltését a kevésbé művelt nép körében s a művelt társadalmi osztályok körében — egymástól különböző okokból ugyan, de egyaránt fontosnak vélem; s bár az elsónél a nép nyer többet, míg a másiknak a szak érdeke: de az erdészeti céljainak és eszközeinek, feladatainak és rendeltetésének s általában véve a szaknak megismertetése mindenképen haszonnal járna és pedig mennél szélesebb körben történnék az, annál nagyobb haszonnal.

A jelzett irányban egyesületünk s illetve a Mélyen tisztelt Igazgató-választmány elé terjeszteni szándékolt javaslataim sorát a népies füzetek és az erdészeti népnaptár kiadására vonatkozóval hátkodtam megkezdeni, a kielégíteni kívánt szükséglet fontossága mellett abból az okból is e javaslatot választván elsőnek, mert illő volt a tevékenységet ott kezdeni, ahol annak eredménye közvetlen és nagyobb mértékű hasznot a közérdek s első sorban a nép számára ígér.

A jelzett irányba vágó jelen javaslatomnak célja volna az erdészethez a művelt társadalmi osztályokkal való mennél szélesebb körű s mennél kedvezőbb módon való megismertetése.

Ha a néppel szemben, melylyel pedig a gyakorlatban eléggé közvetlen és sűrű érintkezésben vagyunk, az írott betű útján való érintkezést — természetesen megfelelő köntösbe öltöztetve — megkísérelhetőnek, kivihetőnek és alkalmasnak találtuk: a művelt társadalmi osztályokkal szemben az érintkezésnek ugyanezt a módját helyesnek és alkalmasnak annál inkább elfogadhatni. Tekintettel pedig az erdészeti sajátosságaira s e mellett főképen arra, hogy a társadalmi érintkezés gyakorisága tekintetében foglalkozásunk tere és természete bennünket inkább hátráltat, mintsem segítene, hogy érintkezésünk a társadalommal tulnyomó részben aként történhetik, ha foglalkozásunk terét, a munkából kilépve s pihenést vagy szórakozást keresve elhagyjuk, pedig ilyenkor nagyon könnyen s sokszor szívesen is kizökkenünk, kilépünk hivatásunknak gondolat-köréből, már csak azért is, hogy a társadalmi érintkezésnek ritkábban kínálkozó alkalmát saját ismeretkörünk szélesbitésére vagy szórakozásunkra aknázzuk ki; nem úgy, mint a többi szakmabeliek,

pl. ügyvédek, orvosok, mérnökök stb., vagy az ipar és kereskedelem terén működők, kik mind a legközvetlenebb kapcsolatban vannak a társadalmi élettel; vagy amint még a különben rokon mezőgazdaság köréhez tartozók is vannak, kiknek a helyzete a miénknél szintén sokkal kedvezőbb; — mindezen okoknál fogva a közvetlen érintkezés pótlására szinte egyedüli alkalmas mód gyanánt az kínálkozik, hogy szakunknak a művelt társadalmi osztályokkal való megismertetését irott betűvel igyekezzünk megkísérteni.

Abban a hitben vagyok, hogy a czél úgy általános szempontból, valamint s főképen az erdészeti és annak alkalmazottai érdekében: méltó a figyelemre.

Ebben a hitben, teljes tisztelettel a következő javaslatot bátorodom a Mélyen tisztelt Igazgató-választmány elé terjeszteni.

Indítson meg egyesületünk egy füzetes vállalatot és pedig úgy, hogy míg a vállalat fentartásához szükséges követelmények, nevezetesen egyfelől a szellemi részt nyújtó támogatás az erdészeknek vagy az erdészettel bensőbb ismeretségben állóknak soraiból kikerülő írókban és illusztrátorokban, másfelől a vállalat folytonos fennállását biztosító anyagi támogatás kellő számu olvasóközönségben a kívánatos mértékben meg nem lesz, addig a füzetek időhöz nem kötve (vagy pedig egy-egy évre a körülményekhez mért kis számra szorítva — megállapított időközökben) jelenjenek meg.

A füzetek tartalma a czélhoz mérten az erdészeti köréből merítenék és az olvasó közönség igényeihez mérten, de még a tetszetősség szempontjából is általában véve könnyed alakba s jórészt szépirodalmi mezbe öltöztetve adatnék elő.

Ehhez mérten a füzetek egyik részét: elbeszélések, rajzok, utleírások stb. képeznék, megfelelő illusztrációkkal; a másik kisebb részét pedig apróbb közlemények töltenék be más tömörebb, de azért még mindig lehetőleg könnyed előadással.

A füzetek — jutányos áron — értékesítenének, de mégis úgy, hogy ne csak az egyesület összes költségei találjanak fedezetet, hanem a vállalat minden füzete után haszon maradjon, a mi azután magának a vállalatnak erősítésére s legfeljebb a ponyvavállalatnak támogatására is fordíthatnék.

Áttérve a megvalósítás kérdésére, a fentebb megjelölt két

Több feltételre vonatkozólag a következőket bátorkodom megjegyezni.

Irók és illusztrátorok keresése a szerkesztőségnek vagy a vállalat sorsát intező és e czélból alakítandó bizottságnak a dolga lenne. A kezdet nehézsége itt mindenesetre nagyonak ígérkezik, de nem legyőzhetetlenek.

A mi a füzetek értékesítését s illetve az olvasóközönség megszerzését illeti, rendes körülmények közt szintén terhes feladat lenne; azonban épen most, ha a kínálkozó alkalmat fel lehetne használni, a millennium ünnepe nagy segítséget nyújtana,

A felmerülő költségeket előre jelezni csak bizonyos feltevések szerint lehet. Ha például a füzetek a „Magyar Szalon“ czimű szépirodalmi folyóirat nagyságára, az Erdészeti Lapokéval egyenlő áru papíron állíttatnának elő, akkor egy öt ives füzet, melyben 8 oldalt illusztrációk foglalnának el, ivenkint átlag 50 frt irói és rajzolói díjat, s az egész füzetre 75 frt egyéb költséget számítva, egy ezer példányban 650 frtba, 1500 példányban 695 frtba, kettő ezer példányban pedig 740 frtba s illetve egy-egy példány 65, 46, vagy 37 krba kerülne. Egy ilyen füzet 2000 példányban nyomtatva s egy koronáért árusítva, ha mind elkél, 260 frt jövedelmet hozna, mely összeg, magának az elárusítónak költségeit is fedezvén, jórészt tiszta jövedelem. Ráfizetés csak abban a nem várható kedvezőtlen esetben volna várható, ha a füzeteknek 25%-a nem volna elárusítható.

Az olvasó közönségnek megszerzése, mint már bátorkodtam megemlíteni, rendes körülmények közt eleinte nagy utánjárást igényelne; de itt ismét megemlítem, a millennáris kiállítás e tekintetben nagy segítséget nyújthat. Az ország minden részéből a lakoságnak igen nagy %-a fogja a székes fővárost, a kiállítás területét s benne az erdészeti pavillont felkeresni. Ha arra az időre egy füzetet elkészíthetnénk s azt az erdészeti pavillonban árusítani lehetne s az értékesítésnek egyéb módjai is felhasználtatnának: a vállalatnak megismertetése s ezzel az alapnak letévése a legbiztosabban, legkisebb kockázattal a legkényelmesebben történék.

A mennyire a vállalat egyéb támaszainak megszerzése talán ezen indítványomnak elhalasztása mellett szólhat, a legelső érté-

kesítésnek, a vállalat megismertetésének fentebb jelzett igen kedvező alkalmá oly erővel szól a halasztás ellen.

Tisztelettel bátorkodom mindezek után javaslatomat a következő pontokba foglalni :

1. Méltóztassék a füzetes szépirodalmi vállalat létesítését elvben elfogadni s a legközelebbi közgyűlés elé a megvalósítás érdekében részletes javaslatot terjeszteni ;

2. tekintettel a fentebb jelzett kiválóan kedvező alkalomra, méltóztassék egy ilyen füzetnek kiadását — a közgyűlés utólagos jóváhagyásának reményében — elhatározni s a annak a kiállítás idején az erdészeti pavillonban való értékesíthetését kieszközölni.

Budapesten, 1895 évi december 8.

Kiváló tisztelettel

Arató Gyula

m. k. közp. főerdész, a. t.

III.

Mélyen tisztelt Igazgató-választmány!

Ugy a tudományos egyesületek, mint a szépirodalom terén alakuló vállalatok már régebb idő óta szokásba vették, hogy nevezetesebb alkalmakkor, mintegy emlékeztetőül, nagyobb szabásu munkát adnak ki, mely mintegy határt jelöl a fejlődésben.

Az ezredév ünnepe bizonyára megjelölhető ilyen alkalomnak.

Reánk erdészekre és így egyesületünkre nézve ez az alkalom szintén nevezetes, még pedig nem csupán általános szempontból, mint az ünnepet ülő ország közgazdasági érdekeinek előmozdításán munkálkodókra, hanem különösen is, főképen a következő okokból.

A kiállítás évére készül el az irodalom terén eseményszámba menő erdészeti-történelmi forrásmunka, mely a honfoglalás idejétől alkotmányos életünk újraalapításáig terjedő időre fog szakunk fejlődését illetőleg világosságot deríteni, mely világosság mélyebbre hatoló kutatás számára megbecsülhetlen lesz ;

az erdészeti kiállítás, — visszamenvén ugyan a korábbi időkre is, — különösen e legutolsó évtizedek alatt történt haladást fogja eredményeiben szemléltetni, még pedig remélhetőleg a legteljesebb képpen ;

kilátásban van, hogy a millennium évére szakunk minden fontosabb ágának meg lesz a megfelelő magyar szakkönyve;

a kiállítás tartama alatt egyesületünk nagyobb szabásu közgyűlést tart, melyen kiválóan fontos kérdések kerülnek, bizonyára mélyreható megvitatás alá, annál is inkább, mert ezeknek a kérdéseknek megoldása a magyar erdészet tovább fejlődésére bizonyosan jelentékeny befolyást fog gyakorolni.

Mindezek együttvéve kétségtelenül alkalmasak arra, hogy a magyar erdészet fejlődésében határpontot jelöljenek s másfelől a magyar erdészet fejlődéstörténete számára sokkal fontosabb anyagot is szolgáltatnak, mintsem azt összegyűjtetlenül hagyni kár nem lenne.

Ez az anyag azonban rendkívül soknak is ígérkezik s mindenestre többnek, hogy sem azt a meglevő keretekben elhelyezni lehetne. A mire nézve itt csak mellesleg említem meg, hogy már f. évi közgyűlésünk is annyi nagyon becses anyagot nyújtott a feljegyzés számára, hogy az Erdészeti Lapok azóta megjelenő füzetei megbővített terjedelem mellett még a f. évi XII. füzettel sem fogják az anyaghalmazt kimeríteni. Pedig tudomásom szerint — s itt hivatkozhatom folyóiratunknak ily kijelentést tartalmazó szerkesztői üzeneteire, — az újabb időben ismét öröndetesen fellendülni látszó irodalmi tevékenység maga is elegendő anyagot nyújt arra, hogy folyóiratunkat elért színvonalának megfelelő közleményekkel ellátni lehessen.

Ezekre való tekintettel bátorkodom a Mélyen tisztelt Igazgató-választmány elé teljes tisztelettel a következő javaslatot terjeszteni:

Az ezredéves ünnep alkalmából adjon ki egyesületünk egy „Emlékkönyvet“, mely emlékkönyv körülbelül a következőket tartalmazná:

a magyar erdészet rövidre összefogott fejlődéstörténetét az utolsó évtizedekig terjedőleg, a mint azt Tagányi történelmi-forrás munkája szerint összeállítani lehet;

az ezredévi kiállítás keretében rendezendő erdészeti kiállításnak ismertetését és pedig szoros kapcsolatba hozva az erdészet legutolsó évtizedek alatt történt haladásának történelmi tárgyalásával s méltatásával — a jelen időig terjedőleg;

az ezredévi ünnepek során tartandó erdészeti közgyűlés tárgyalásait, kiterjeszkedvén a mű e részében az egyesület megalkulása óta megtartott összes közgyűlések oly tárgyalásainak felsorolására, melyek, a magyar erdészet fejlődésére kihatva, nyomot hagytak; — úgy hogy a műnek a része rövid vonásokban az erdészeti egyesület eredményes munkásságának rövid történetét nyujtana; s végül

az erdészeti szakirodalom fejlődéstörténetét, a minek keretében tér kínálkoznék azon eszme megvalósítására, hogy a könyvpiaczon eddig megjelent szakmunkáknak lehetőségig teljes névsora, (a mely szakmunkák vagy tisztán erdészetiiek, vagy melyek erdészeti kérdésekkel nagyobb mértékben foglalkoznak) azon könyvtár megjelölésével, hol a könyv megtalálható — összeálltassék.

Tisztelettel megjegyzem, hogy ezzel csak vázlatát kívántam nyujtani egy olyan keretnek, melybe minden feljegyzésre méltót beilleszthetvén, az emlékművet aként lehetne megszerkeszteni, hogy az ne csupán az erdészt érdekelje közelről, hanem általános közgazdasági és tudományos szempontból is kiválóbb becsesül birjon, — a mű tervezetének végleges és részletes megállapítására azonban épen nem szándékozom befolyást gyakorolni a csak indítványom megvilágítására szánt terv előadásával.

A mi az indítvány anyagi oldalát illeti, tisztelettel megjegyzem, hogy arra való tekintettel, hogy a felhasználható anyag jó részének összeállítása kisebb irói díj árán volna teljesíthető, egyes részek után pedig semmi költség sem merülne fel, arra pedig, hogy a kiadandó könyv jól elkél, számítani lehet: remélhető, hogy a kiadással járó költségek megtérülnének, s a vállalkozás esetleg még jövedelemmel járna.

Ezek után tisztelettel bátorkodom kérni a Mélyen tisztelt Igazgató-választmányt, hogy a mennyiben az Emlékkönyv kiadását elvben elfogadni méltóztatnék, az indítvány részleteit bizottság által kidolgoztatni s aként a legközelebbi közgyűlés jóyahagyása alá terjeszteni méltóztatssék.

Mínthogy pedig bizvást remélhető, hogy abban az eselben, ha legyőzhetlen akadályok utban nincsenek, a pártolással eléje terjesztendő indítványt az ilyen ezélokkal szemben mindig áldozatra is kész közgyűlés elfogadni fogja: a Mélyen tisztelt Igazgató-választ-

mány kedvező határozata esetén czélszerű lenne a költséget nem igénylő előmunkálatokat előre teljesíteni, hogy a mű a közgyűlés határozata után azonnal munkába vehető és talán még a kiállítás évének végén kiadható legyen.

Budapesten, 1895. deczember 8.

Kiváló tisztelettel

Arató Gyula

m. kir. közp. főerdész, a. t.

Az igazgató-választmány az első indítványt elfogadja s ehhez képest a titkári hivatalt utasítja, hogy az „Erdészeti Lapok“-ban közzéteendő felhívásra beérkező életrajzi adatokat az egyesület levéltárában külön csomagban őrizze meg s annak idején azoknak, kik ezen adatokat felhasználni óhajtják, bocsássa rendelkezésre.

Arató Gyulának második indítványát ellenben az igazgató-választmány nem találja az egyesület működési programjába beilleszhetőnek s ezért azt nem is fogadja el.

Hasonlóképen mellőzhetőnek tartja a harmadik indítványt is, mivel az egyesület tárgyalásainak anyaga vagy az „Erdészeti Lapok“-ban vagy esetleg külön füzetekben ugy is kiadatik; a régebbi közgyűlések nyomtatásban már megjelent anyagának újból való kiadása helyett pedig elégségesnek tartja, ha az „Erdészeti Lapok“ eddigi évfolyamaihoz kimerítő index készítettik s erről gondoskodni is fog, mihelyt az ezzel járó költségek fedezése az egyesületnek módjában fog állni.

IX. A Horn Dávid által állami erdőörök segélyezésére felajánlt 500 frtnak felhasználására nézve a titkár a mult választmányi ülés határozatának megfelelően a következő javaslatot teszi:

A rendelkezésre bocsátott 500 frtból összesen 15 erdőöröknek volna segély adandó azon czélből, hogy az ezredéves kiállítást megtekinthesse és pedig adandó volna 5-nek egyenkint 37 frt, 5-nek egyenkint 33 frt és 5-nek egyenkint 30 frt, oly módon, hogy az ország legtávolabbi részeiben lakók a nagyobb összeget, a Budapesthez legközelebb lakók pedig a legkisebb összeget kapják.

A kiosztás rendes pályázat alapján történék, melyben a tulajdonképeni kincstári erdőörökön kívül az adományozó utólagosan kifejezett kívánságához képest az állami kezelésbe vett községi

erdőknél hatóságilag alkalmazott szakvizsgázott erdőőrök is részt vehetnének.

A folyamodványok az előljáró erdőhatóságok útján 1895. évi április 15.-éig volnának beterjesztendők s a segélyek odaitélése az ez után következő legközelebbi választmányi ülésen volnának odaítélendők azon pályázóknak, kik az előljáró hatóság minősítvénye alapján a segélyre legérdemesebbeknek és leginkább rászorultaknak találtnak és a kikenél leginkább lehet remélni, hogy a kiállítás megtekintéséből okulni fognak. Az érdeemesek között azonban az adományozó kívánságához képest a Háromszékvármegyei születésűek elsősébben lesznek részesítendők.

Ezekhez képest tehát a folyamodványok keresztlevéllel, szegénységi bizonyítvánnyal és részletes szolgálati és minősítvényi táblázattal szerelendők fel.

A pályázati felhívás az Erdészeti Lapokban tétetnék közzé, de külön megküldetnék az összes állami erdőhatóságoknak is, még pedig avval a kérelemmel, hogy a folyamodványok beküldése alkalmával nyilatkozni sziveskedjenek, vajjon a segélyre érdemesnek minősített erdőőrök a kiállítás tartama alatt számíthatni fognak-e arra, hogy a kiállítás megtekintésére szabadság időt kapnak.

Az odaitélt segélyek az illetőknek előljáró hatóságok útján közvetlenül a Budapestre utazás előtt lesznek kiadandók.

Az igazgató-választmány a javaslatot azzal a módosítással, hogy a 15 helyett 20 erdőörnek lesz segély adandó, még pedig tíz Budapesthez közelebb lakónak egyenkint 20, tíz távolabb lakónak pedig egyenkint 30 frt, elfogadja s ehhez képest utasítja a titkárt, hogy a pályázat közzétételéről mielőbb gondoskodjék.

X. A sóvári m. kir. erdőhivatal az igazgató-választmány múlt évi december 12.-én tartott ülésében 14. jegyzőkönyvi szám alatt hozott határozatára hivatkozva bejelenti, hogy a volt diósgyőri államjavak igazgatósága által tett 200 fritos alapítvány után rászállott tagsági jogok gyakorlását további intézkedésig Kárász István m. kir. főerdészre ruházta át.

Tudomásul vették.

XI. Szécsi Imre eddigi rendes tag elhunyt atyjának néhai Szécsi Zsigmond főerdőtanácsosnak alapító tagsági jogait rá, mint az elhunyt első fiu örökösére kéri átruházni, azzal a további

kéréssel, hogy az átruházással egyedejüleg neve a rendes tagok sorából töröltessék.

Az igazgató-választmány Szécsi kérelmét jogosnak találván, annak teljesítését rendeli el.

XII. Hell János nyug. kir. főerdész hivatkozással nyomasztó anyagi körülményeire, melyek nem nyujtanak kilátást arra, hogy 16 frtot tevő tagsági díj hátralékát befizethesse, ezen tartozásának leírását és nevének a rendes tagok sorából való végleges törölését kéri.

Özv. Kunczl Antalné pedig férje 9 frtnyi lapdíj hátralékát elengedni kéri.

Az igazgató-választmány tekintettel a folyamodók által felhozott körülményekre: a leírást engedélyezi, nevezettek azonban figyelmeztetni rendeli, hogy a leírás után mindazon jogaik, melyek a rendes tagokat s illetve az elhunyt tagok özvegyeit megilletik, megszűnnek.

XIII. Lábos Elek műszaki díjnok 40 frtnyi tagsági hátralékának törlesztésére addig, a míg erdőgyakornokká kineveztetik, időhaladékat kér.

Az igazgató-választmány a kérelmet teljesíti.

XIV. A megelőző választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek:

1. Prohaszka József ó-hegyi m. kir. főerdész 1896. január-hó 21.-én 160 frt készpénzt küldött be az egyesület pénztárába azzal a kéréssel, hogy az minden további megjegyzés nélkül az egyesület javára vételeztessék be.

2. Készpénz-alapítvány fejében: dr. Darányi Ignác 200 frtot, ifj. Tisza Kálmán 160 frtot, Ungvári m. k. főerdőhivatal 60 frtot.

3. A „Wagner Károly“ alapítvány javára befolyt: Hosszufalusi erdőgondnokságtól egy erdőszolga rendbirságából 2 frt, Cserny Győzöttől egy erdőőr rendbirságából 3 frt, a láposbányai erdőgondnokságtól egy erdőőr rendbirságából 1 frt.

4. A „Magyar erdőtisztek árvalányait segélyező alapítvány“ javára befolyt Szmik Gábor erdészindulója 18 példányának eladásából 9 frt, a zalaegerszegi erdőhivataltól egy erdőőr rendbirságából 1 frt.

5. Magánkötvényekben tett alapítványaik törlesztésére befizettek
 özv. Janák Lászlóné 10 frtot, özv. Plech Józsefné 12 frtot, özv. Guha
 Károlyné 10 frtot, özv. Szántó Istvánné 20 frtot, özv. Csaszkkóczy
 Mihályné 10 frtot, özv. Marczelly Gusztávné 17 frtot, özv. Proda-
 novics Jánosné 10 frtot, özv. Révi Józsefné 10 frtot, Peller
 Ferencz 60 frtot, Jakó Jenő 160 frtot, Gerő Gusztáv 120 frtot,
 Urszinyi György 30 frt, Nagy György erdész 60 frtot, Hubay
 Zsigmond 50 frtot, Tomcsányi Gusztáv 24 frt 50 kr., özv. Illiesiu
 Jakabné 24 frtot, Kiss Ferencz 23 frt 86 krt, Péch Kálmán 20
 frtot, Ratkovszky Károly 10 frtot, Reinfusz Félix 20 frtot, ifj.
 Hoffmann Sándor, néh. id. Hoffmann Sándor helyett 15 frtot,
 Janatka József 5 frtot, Ujházy Dénes 20 frtot, Mátyus József
 20 frt, Gábor Sándor 19 frt 50 krt, Cseres Gyula 20 frtot,
 Wagner Gusztáv 30 frtot, id. Csaszkkóczy Mihály, néh. ifj. Csasz-
 kóczy Mihály helyett 20 frtot.

Az igazgató-választmány a Prohászka József által beküldött
 160 frtot elfogadja s annak az egyesület törzsvagyonához való
 csatolását rendeli el, a bejelentés többi részét pedig tudomásul
 veszi.

XV. A következő új tagok vétetnek fel:

a) alapító tagnak: Herczfeld Gyula fakereskedő 160 frt
 alapítványnyal kötelezvényben, ajánlja Reinfuss Bodog uradalmi
 erdőmester ;

b) rendes tagoknak: Klein Béla erdőakadémiai hallgató,
 ajánlja: Fekete Lajos, Kenéz Ignác erdő és gazdasági kezelő
 aj. Früstök István, Heim Károly m. kir. műszaki díjnok, aj.
 Hibbán János, Halassy György és Törzsök István püsp.
 urad. erdőörök aj. Hayden Antal, Kemka Gyula urad. erdész,
 aj. Balogh Dezső, Juron Bernáf erdőakadémiai hallgató, aj.
 Vadas Jenő, Kraft József urad. v. erdész és Pohl József urad.
 erdész, aj. Fogassy Gyula, Kimpian Gusztáv vagyonközségi
 erdőgyakornok aj. Balás Sándor, Bayer Róbert urad. erdőgya-
 kornok aj. Tavassy Lajos, Hámon József m. kir. műszaki díjnok
 és Buhescu Terentius m. kir. erdőgyakornok, aj. Merényi Gyula,
 Papp József erdőgyakornok, aj. Lutonszky Géza, Cséti Győző

vármegyei erdőgyakornok, aj. Früstök István, Rónay Károly m. kir. erdőőr, aj. Puchreiner Henrik.

XVI. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Eleőd Jósa és Tisza László választmányi tagok kéretnek fel.

K. m. f.

Horváth Sándor, s. k.
titkár.

Tisza Lajos, s. k.
elnök.

Hitelesítésül:

Tisza László, s. k.
választmányi tag.

Eleőd Jósa, s. k.
választmányi tag.

Lapszemle.

A tölgy előzetes megtelepítése más fanemű állabokban. Ezen tárgyról értekezik Mortzfeldt porosz főerdőmester a „Zeitschrift f. Forst- u. Jagdwesen“ f. é. első füzetében. Két évtized tapasztalataiból meritett fejtegetéseinek lényegét alább ismertetjük, mivel a tölgy és egyáltalában a nemes lombfanemek más fanemek közé való keverésének ezen sikerrel alkalmazott módja figyelemre méltó.

Általánosan elismert dolog, hogy a jobb talajokon elegyes állabok nevelése czélszerű és az sem szenved kétséget, hogy a fanemeknek egyesével való vegyülése volna legkívánatosabb. Az elegyes állaboknak ily eszményképeit azonban a gyakorlati életben bajos megvalósítani, mivel az egyes fanemek növekvési viszonyai eltérők és nagyobb fiatalosokban lehetetlen a lassan növő nemes fanemeket — ha egyesével állanak — a többnyire gyorsabb növekvésű értéktelenebbek nyomása ellen újból megvédeni. Az egyesével való elegyhez legközelebb áll azon erdőalak, a melyben az egyes fanemek apró csoportokban keverednek.

A porosz államerdőben eleinte nagy tarvágásokon telepítették a tölgyet egyes sorokban vagy sávokban a fenyőfélék vagy más lombfaneműek közé. Csakhamar azonban arról kellett meggyőződni, hogy e helyeken legtöbbször csak rövid időre maradt

a tölgy életben, mert egyrészt szomszédjai tulszárnyalták és elnyomták, másrészt pedig a pusztai területen a tavaszi fagyok és a szárító szelek akadálytalanul hatottak. Ezen belsiker következtében oly erdősítési módra törekedtek, melynél a tölgy, vagy valamely más a főállabba keverendő nemesebb fánem hosszabb és fáradtságosabb ápolás nélkül is sikeresen megküzd szomszédjaival és a káros légköri hatásokkal. Az évek során a leirandó eljárás fejlődött ki, mely eddig:

a) gyertyánból, nyíról és nyárból,

b) lucz fenyőből és tölgyből,

c) erdei fenyőből és lombfából álló, és végül

d) tiszta erdei fenyő és bükkállabokban talált alkalmazást. A talaj anyagos homoktalaj és tiszta anyagtalaj között váltakozott.

Első sorban az I. fordaszakba sorozott állaboknak azon részeiben, melyek a tölgy tenyésztésére alkalmasak, lyukvágások eszközöltettek, s csak a midőn az I. fordaszaki területen több hézagot vágni nem lehetett, terjeszkedtek ki a II. fordaszak hozamterületére. Ilz módon lehetségessé válik, hogy a hézagokon létesített tölgyes csoportok megfelelő (legalább 10 éves) kort érnek el, mielőtt a körülöttük fekvő terület is felújítatnék. A poroszországi erdők újabb üzemtervei figyelembe veszik ezen erdőtenyésztési szempontból fontos műveletet és a II. fordaszaki terület igénybe vételét megengedik.

Az egyes hézagok nagyságára általánosságban az idős állabok magassága és zárata mérvadó olyképen, hogy 30 m. és ennél magasabb állabokban a hézagos 330—370 □ ölnyi legnagyobb kiterjedéssel és egymástól széleiktől mért 30 m.-nyi távolságban vágattak ki, még alacsony növésű és jól záródott állabokban, nevezetesen sarjról eredt gyertyánosokban 220 □ öl terjedelem és 20 m távolság képezte a legkisebb mértéket. A felújítandó állab külső szélétől a hézagok távolsága gyakran még kisebbre is szabható, mivel a szélső fák erősebb ágazata következtében a hézagok kisebb távolság mellett is elegendő védelemben részesülnek. A hézagok nagyságának meghatározásánál döntő azon kívánalom, hogy a beárnyalás ne legyen tulságos, hogy ennek dacára a megtelepítendő csoport elegendő oldalvédelemben részesüljön s végül, hogy az egyes hézagok közötti távolság akkora

legyen, hogy a terület teljes felujításánál, illetőleg kihasználásánál a már felserdült tölgycsoportok megkimélhetők legyenek. Ezért a magas állabokban nagyobbak legyenek a hézagok és a távolságok, mint a rövid törzsűekben és ritkás állabokban nagyobb legyen a távolság, mint jól záródottakban.

A hézagok rendszerént köralakúak vagy legalább ehez hasonlóak. Ez az alak azért megfelelőbb, mivel mellette az árnyék a nap folyamán egyenletesen éri a hézag különböző részeit, mint más alak mellett, mivel továbbá nem nyújt a szélnek nagy támadási felületet, hanem csakis egyes fákat, s mivel végül a kör természetszerűbb, mint bármely szegletes alak. A hol, mint Poroszországban, nagy vadállomány veszélyezteti az erdőítéseket, ott a köralak előnyei közé az is tartozik, hogy legolcsóbban kerithető be.

Ha a termőhelyi viszonyok nagyobb területen egyaránt megfelelnek a tölgynek, akkor a hézagok legcélszerűbben háromszöghálózatban rendeztetnek el, mert ilyenképen vágható a legtöbb hézag a fenn említett tekintetek figyelmen kívül hagyása nélkül. Rendszeres elhelyezésnél $\frac{1}{4}$, de legfőljebb $\frac{1}{3}$ részét teszik ki, az átluggatott állab összes területének, mi által a tölgynek elég nagy mértékű elegyülése érhető el. Önként következik, hogy változatos termőhelyi és nevezetesen talajviszonyok között a hézagok rendszeresen el nem helyezhetők; ez esetben éppen a tölgynek meghódítandó helyek kiválasztása nehéz feladat. Dombvidéken a hézagokat olyképen kell elhelyezni, hogy felső szegélyük a hegygerinczet, a domb tetejét érje, mivel különben az állab teljes felujításakor bajos volna a hézagban felnőtt tölgycsoportot a felette álló fák döntésénél károktól megóvni. Széles hegyoldalakon a hézagok a legnagyobb lejt irányában megnyújthatók. A terepviszonyok és a talaj egyáltalában gyakran szükségessé tehetik, hogy a hézagok köralakjától többé-kevésbé eltérjünk.

A hézagok kivágása a beerdősítésüket megelőző éven történt. A döntés lehetőleg a hézagok közepe felé történjék, hogy a visszamaradó állab minél kevesebb kárt szenvedjen. (Ha már meglévő természetes előserdényt kellene ily hézag vágásával felszabadítani, természetesen éppen ellenkezőleg az álló erdő felé történik a döntés.) Az állabokban esetleg előforduló terebélyes, nehéz régi hagyasfák, melyek későbbben csak a fiatalos csoportok megsértésé-

vel volnának eltávolíthatók, az egész területről már eleve kivágandók.

A kivágott fák tuskóinak irtását és a talaj teljes megművelését Mortzfeldt igen kívánatosnak mondja, ezt azonban valószínűleg csak helyi viszonyok teszik szükségessé és ott sem történt meg mindenütt. A felásott és esetleg megforgatott terület a hézag északi szélétől 1·5—2 mnyire, déli szélétől 3—3·5 mnyire kezdődik, a megmunkált földrész és a hézag tehát nem központosak. A megművelt, illetőleg felújított terület észak felé el van tolvá, mivel a dél felől álló fák erősebben árnyalnak, mint az északról állók.

Mortzfeldt egyes hézagokat csemetekertnek is használt (de csakis egy nemzedék felnevelésére) s ezeken termelte a többi hézagok számára a csemetéket.

Az erdősítés ugy vetéssel, mint ültetéssel történt, s a tölgyön kívül a hézagokban *Carya* és *Juglans*-félék és egyéb külföldi fa-nemek tenyésztettek sikeresen.

A nagy vadállomány miatt Poroszországban minden egyes csoportot külön körül kellett keríteni. A tapasztalt azt mutatta, hogy ezélszerűbb az egyes csoportokat külön-külön bekeríteni, mint az egész felújítás alá kerülő erdőrészt közös kerítéssel ellátni, mert mihelyt a közös kerítés bárhol megsérül, a vad az egész területet ellepheti, holott ellenkező esetben legfeljebb egy-egy csoportot rongál meg.

Tájékozás végett jó az egyes hézagokat megszámozni és elhelyezésükről vázlatrajzot készíteni.

A megtelepített csoportok ápolása főleg a fü és gyom távol-tartásából állott, mire csak 1—2 évig volt szükség.

Kezdetben, a midőn a csoportonkinti közbeegyítés ezen módja körül még kevés volt a tapasztalat, a csoportot néhány évvel megtelepítése után 3—4 sor sűrűen ültetett fenyővel vagy bükkal vették körül, minek célja lett volna az állab teljes felújítása, illetőleg eltávolítása után a tölgyes csoportot a sorvasztó és az almot elhordó szelek ellen megvédeni. Ezek a szegélyek azonban csakhamar felülkerekedtek és kárára voltak a tölgynek. A mennyiben tehát megtelepítésük egyáltalában szükséges, avval

a tölgyek 10 éves koráig kell várni, mely esetben az állab teljes felujítását még néhány évre el kell odázni.

A körülálló idős állabnak árnyéka miatt a tölgy csoportok déli és nyugati részén az 5—6 évtől kezdve a csemeték némileg visszamaradnak a növekvésben. Jó ilyenkor egyes fák döntése által ezen részeket is a világosság kellő élvezetéhez juttatni.

Ami immár a tölgycsoportokkal tarkított állab további kezelését illeti, erre nézve az elérendő cél érdekében első sorban szükséges, hogy a teljes felujítás csakis a tölgy csoportok záródása után, de legalább is 10 éves koruk elérése után vegye kezdetét. Ha a tölgycsoportok kellően megerősödtek és zárodtak, akkor az idős állab alatt töbnyire már elegendő mértékben megtelepült előserdény fokozatos felszabadítása következik. Mesterseges alátelepítés is végezhető. Az idős állab ilyenképen való teljes felujítása Poroszországban újabb 10 évet szokott igénybe venni.

A tölgynek és más nemes lombfanemeknek a leírt módra való csoportonkinti előzetes megtelepítése oly előnyökkel jár, melyek más erdősítési eljárásokkal el nem érhetők. A talaj mindig üde marad, mert a hézagoktól a körülálló idős állabrészek a sorvasztó szeleket távortartják (viszont pedig a csapadékok akadálytalanul érik a talajt.) A tavaszi fagy is megkiméli a hézagban nőtt tölgyet. Ennek oka valószínűleg abban rejlik, hogy a némileg beárnyékolt csoportok későbbben zöldülnek ki, hogy a talaj hőkisugárzása is korlátolt és hogy az öreg állabból a hézag felé légáramlás észlelhető. A tölgy a hézagokban a világosság felé törekszik, tehát nem bokrosodik el és gyorsabban nő, mint nagy szabad területeken. Mihelyt a csemeték a csoportokban annyira záródtak, hogy az erdei gyomok elhatalmaskodásától nincs mit félni, több ápolást az első gyérités idejéig nem igényelnek. A csoportok körüli fiatalabb egyéb fanemek a tölgyet már nem veszélyeztetik, vagy legfeljebb a csoport egyik-másik szélső egyedét nyomják el, s annál kevésbé veszélyesek, minél lassabb volt a csoportok közötti terület felujulása. Ezen felujítási módnak egyik további közvetett előnye abban áll, hogy a megszakgatott idős állat magtermésre ingereltetik, minek következtében természetes felujítása igen könnyen szokott sikerülni.

Az elegyítés leírt módja lehetővé teszi, hogy minden fanem a neki legmegfelelőbb helyre telepíttessék és elegyes állabok létesítésére még a poroszországi, a tölgyre bizonyára nem épen legkedvezőbb viszonyok között is kiválóan alkalmas, a nélkül, hogy költséges, nehezen végezhető részletes állabápolási műveletek szükségesek volnának.

Mortzfeldt 20 év alatt csak két ízben tapasztalt nagyobb károsodást tölgyerdősítéseiben és pedig egy ízben az egerek elszaporodása miatt, egyszer pedig a téli fagy következtében. Mindkét baj azonban csak egyes területeken lépett fel, s nevezetesen a téli fagy csakis azokon a helyeken ártott, a hol az erdősítés valamely déli vidékről (talán Magyarországból) származó makkal történt; az ebből kikelt eseteték az 1892/93. évi erős és tartós telet azon az északi vidéken nem bírták ki. Ezekről az esetektől eltekintve, utánpótlásra alig volt valaha szükség.

Mortzfeldt végül azon ellenvetésekkel és aggodalmakkal foglalkozik, melyek a tölgy csoportos és előzetes megtelepítésével szemben felmerülni szoktak. Sokan azt hiszik ugyanis, hogy 1. a hézagok kivágása által fagyzugok keletkeznek, hogy 2. a megszakgatott állabok a szélöntés veszélyének fokozott mértékben vannak kitéve, hogy 3. a tölgycsoportok ápolása nagy erdőgazdaságoknál nehézségekbe ütközik s hogy 4. ez erdősítési mód költséges.

Az 1. és 2. pont alatti kifogásokat a tapasztalat nem igazolja. Mortzfeldtnek ugyanis gyakran volt alkalmá észlelni, hogy szomszédos tarvágásokon a tavaszi fagy a tölgy lombját megfonnyasztotta, az 0.1—0.2 holdnyi hézagokban ellenben ugyanekkor teljesen sértetlenek maradtak a csemeték. Épen oly kevésbé bizonyult be a szélveszélyre vonatkozó állítás. Az 1888. november 24.-én és 1894. év február havában dühöngött viharok, melyek keleti Poroszhonban tetemes károkat okoztak, a megszakgatott állabokat nem rongálták meg nagyobb mértékben, mint a szomszédos zárt állabokat. Hogy a szél a hézagos állabokban nem tesz több kárt, annak oka abban keresendő, hogy a köralaku hézagokban nem talál szemben álló hosszú állabfalakra, hanem mindig csak egyes törzseket ér, s hogy a hézagoknak csekély 30—36

ennyi átmérője miatt a törzseket nem egész hosszúságukban éri, hanem csak felső harmadrészüket támadja.

Ami azt a munkatöbbletet illeti, a mely ezen üzemnél a tölgycsoportok ápolása miatt felmerül, Mortzfeldt elismeri, hogy a porosz-sziléziai erdészeti egyesületben felhangzott azon állítás, hogy egy erdőőr évenként 200 ilyen csoportnál többlet nem gondolható, helyes. Ámde tényleg ennyi csoport korántsem szükséges ápolást. A königsbergi kerület egy-egy védkerületében körülbelül 4 holdnyi terület, tehát 16—20 hézag vágatott ki évenként. Ha már most figyelembe vesszük, hogy a megtelepített csoportok bebató gondozást csak két évig igényelnek, azontul pedig majdnem teljesen magukra maradhatnak, be kell látni, hogy távolról sem lehet 200 csoport ápolásáról szólni. S e mellett a königsbergi kerületben akkor, a mikor Mortzfeldt ezen tapasztalati adatokat gyűjtötte, a tölgy csoportos megtelepítése első évtizedét élte, s majdnem az egész évi hozam hézagok vágása által fedezettett. Ha már arra kerül a sor, hogy az első ízben vágott hézagok között megmaradt állabrészek is vágás alá kerülnek, a hézagokra a hozamterületnek annál kisebb része esik s tehát idővel az erdészeti személyzet megterhelése a csoportok ápolása tekintetében még a leirtnál is kisebb lesz. Mortzfeldt egyébiránt úgy tapasztalta, hogy az altiszti személyzet szívesen foglalkozott a tölgy ápolásával, mivel fáradsága a jó sikerben jutalmát találja.

A csoportos erdősités költségét Poroszhonban különösen azon szilárdabb kerítések emelik, melyekkel a tölgycsoportokat a vad ellenében megvédik. Az erdősités maga ott, a hol kerítést állítani nem kell, többé nem kerül, mint egyébképen. De a kerítések költsége sem vonatkoztatandó a tölgycsoportok által elfoglalt területre, hanem az állab egész területére.

Mortzfeldt befejezésül azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy az általa követett eljárás, ha nem is az egyedüli, de egyike a legsikeresebb módoknak arra, hogy Poroszhonban a tölgy számára annak régi tenyészhelyei, melyekről a fenyők, a gyertyán és a lágú fanemek az utóbbi század alatt kiszorították, legalább részben ismét visszahódíttassanak.

(Közli: *Bund K.*)

Adalék az erdészeti műszótárhoz.

Az utolsó előtti közgyűlésen szóba hozták a soká vajudó erdészeti műszótár ügyét s a szótár-bizottságot serényebb működésre biztatgatták.

Én, mióta belekeveröztem csupa privátpasszióból a nyelvészkedésbe, magam is beláttam, hogy a bizottság hírből sem lehet oka a hosszas késedelmeskedésnek, mert hisz maguk a nyelvészek sem jutottak dolguk végére, a kiknek hangyaszorgalommal garmadába hordott szókészletéből lehetne csak az alkalmas anyagot magunknak kiböngészni. A magyar nyelvtörténeti szótár, ez alapvető munka, csak most készült el, a tájszótár készülőfélben, a tüzetes magyar nyelvtannak első kötete szintén csak imént hagyta el a sajtót. Mind oly munkálatok, melyek nélkül a nyelvész sem boldogulhat, még kevésbé mink.

Még abban sem voltunk egészen tisztában, meddig mehetünk a nyelvújítás, nyelvhelyesség dolgában, mióta Istenben boldogult Szarvas Gáborunk oly szigoruan gyakorolta hátunk megett a nyelvcsöszködést.

Most végre elérkeztünk ahoz a korhoz, mikor a nyelvkérdés higgadtabb mederbe terelődött, nyelvészeink engednek kicsit a negyvennyolczból, a vita heve elült, nyugalmasabb.

„A nyelvhelyesség kérdése“ czimén érdekes megokolást közöl Simonyi Zsigmond a „Magyar Nyelvőr“ folyó évi I. füzetében arra nézve, mennyire mehetünk a nyelvújítás terén s mikép alkalmazkodjunk a nép nyelvéhez, úgy, hogy abból szótárunk megalkotói érdekében is helyén valónak találom a következő sorok ideiktatását: „Annyiban van nagyobb szabadsága az irodalomnak, a mennyiben fölvehet a különféle nyelvjárásokból mindent, a mi neki tetszik, a mi céljainak megfelel, a mit pl. akár a művészti stílusban, akár a tudománysszakok műnyelvében hasznosíthat. Sőt, mivel az irodalom művelői és olvasói jobbára más irodalmi nyelveket is ismernek s értenek: az író idegen szókat és szólásokat is alkalmazhat, még olyanokat is, a mik a közbeszédben s népnyelvben szokatlanok.

Ellenben korlátozza az irodalom nyelvbeli szabadságát a nemzeti közművelődés szempontja.

Az irodalom — kivált mai napság — nem kizárólag ama felső tizezernek készül, hanem azt akarjuk, hogy művelő, nemesítő hatása terjedjen ki az egész nemzetre, a népnek széles rétegeire. Már pedig hogy remélhetjük ezt az eredményt, ha kerüljük azt, a mi a néplélekkel, a nép gondolatvilágával rokon s ha Horatiussal (*Odi profanum vulgus et arceo*) és Kazinczyval lenézzük s távol tartjuk magunktól az „értelmetlen tömeget“?

Az említettekhez még más ellentétek is járulhatnak az egyes nemzetek sajátos viszonyai miatt. Nekünk például a más nyelvű népek áradatában rajta kell lennünk, hogy a magyarság erősen megállja helyét s hiven megőrizze sajátos nemzeti jellemvonásait, melyeknek ezredéves létét köszöni. De a történet arra tanít, hogy ezeknek a jellemvonásoknak egyike, a magyarságnak beolvasztó ereje, épen a nagy beolvasztó képességen alapszik, melylyel más népektől elfogadja mindazt, a mit bele illeszthet a saját lelki világába s így nyelvébe is. A magyar nyelvnek idegen elemeit, nemhogy szégyenkezünk kellene miattuk, inkább becsüljük meg azért is, mert megkönnyítették másajku népeknek nyelvünk eltanulását s lehetővé tették lassu, de azért diadalmas térfoglalását.

Vázlatos megjegyzéseinkből az is kiderül, hogy a nyelvhelyesség kérdéseit csakugyan nem pusztán a grammatika s a nyelvtörténet szemüvegén át kell megítélnünk, hanem nagy tere van itt a czélszerűségnek, a tapintatnak, az izlésnek, a nyelvérzéknek. Szóval: a nyelvhelyesség nem a nyelvtan, hanem a stilisztika kérdése. Azonban másfelől kétségtelen, hogy az egész stilisztikának teljes és erős nyelvtani alapon kell állania, a nyelvtörténet s az élő nyelv teljes statisztikáján s megértésén kell alapúnia.

Szarvas Gábornak tehát igenis igaza volt abban, hogy a nyelv-művelést nem szabad egészen szabadjára hagyni, hanem ellenőrizni és bírálni kell nemzeti alapon, a nyelvtörténeti fejlődés és nyelvjárások ismeretétől vezérelve. Talán csak azt nem méltatta eléggé, hogy az irodalmi nyelvnek

bizonyos fokig mégis külön s a nyelvjárásoktól független élete van.“

A fenti elveket oly kiváló nyelvbuvártól bizvást elfogadhatjuk s műszavaink megalkotásánál utmutatóul használhatjuk.

Ha pl. valami szavunk a magyar nyelv szellemével ellenkezik, mint mondjuk a „forda“, utána nézünk a nyelvtörténeti szótárban, alkalmas szót keresve, elővesszük a tájszótárt is, s ha nem találunk megfelelőt s nem tudunk kifejezőt magunk csinálni, sutba vele s használhatjuk inkább, lelkiismeret furdalás nélkül, a latin „turnus“ szót.

A tájszótárban van azonban egy szó: „forgó“ 1. örvény; 2. forgószek, melyen a gyermek járni tanul és 3. az a hely, ahol a szántók megfordulnak.

Én tehát a 3-adik értelmet választanám a forda, turnus kifejezésére, mint „vágásforgó“-t.

Ugyanezt kifejezi: „forduló“. 2. a határnak azon része, a melyet egyszerre mivelnek. Alsó, felső, középső forduló. (Székelyföld).

A magyar nyelvtörténeti szótárban ezen szavak ilyen értelemben nem fordulnak elő.

Ugyancsak a Nyelvőr január havi füzetében van néhány szó közölve Arany Jánostól, miket hibás kifejezések helyett használt, ide csak hármat iktatok, melyek azóta már általánosan használatosak lettek, u. m. vízhatlan: vízálló; tűzbiztos: tűzálló; tűz-vizbiztos: tűz-vízálló.

„Legelőerdők“ czimű munkámban, a tájszólásbeli „aljazó“-t az erdei alom kifejezésére, mint „falevélaljazó“-t használtam. Ahogy azonban mondják „aljazó szalma“, úgy megfelelne az „aljazó lomb, aljazó levél“ is. Így használtam fel ugyanott a jóhangzású „makkonhizlalás“ szót a nyelvtörténeti szótárból a „makkoltatás“ synonymájaként.

Az alom és makkoltatás azonban megmaradhatnak, de mit miveljünk a csunya „állab“ szóval? A régi codexben előfordul az „állat“ substans, (Wesen, Sache) értelemben, mint pl. Heltai bibliájában „Legyenek világosító állatok mennynek erősségén“; ezt tehát „állomány“ értelemben véve körülbelül még-

felelne az állabnak; lehetne tehát „bükkállat“, „tölgy- és fenyő-állatok“-ról beszélni, mert az „álladalom“ többet fejez ki.

Most pedig a Nyelvörből közlök néhány szakunkba vágó tájszót a Székelyföldről:

Csércse: a disznó állán gyakran látható kinövés.

Csimmasz, csimasz: cserebogár-kukacsz. „E hatalmadzik a csimasz, mint a fene.“

Fübuza: még szárba nem indult vetés.

Füvel: legel, füvet eszik.

Füventibe: ifjukorában. „Ez a pityóka füventibe olyan jó volt s most, hogy megvénült, semminek sem jó.“

Az erdőre alkalmazva, mondhatjuk: „a zsenge levelek, ha füventibe etetjük, erdei nyavalyát szoktak előidézni.“

Gübő: a folyó mélyebb helye. A vízépítészetben felhasználható szó.

Gyakor: tömött, sűrű pl. hajzat, erdő. Gyakor marha: jól termett, győző.

Gyapár: borzas, összecsapzott pl. erdő, mely törpe, sűrű és borzas fákból áll.

Ilyen gyapároknak vehetjük a temesvármegyei „Ueberlandok“ többszörös lerágás után a marha szájából kinőtt czihereseit.

Hajtó: határpásztor, ki a tilosból marhát hajt.

Halkad: az eke után a föld, ha nem omlik össze, hanem nagy halkakban (darab) fordul fel.

Halok: fejszével vágott nagy darab forgács.

Hammász: hamuégető.

Hammászni: hamut égetni.

Hibók: nagy eső után a szekerektől összekevert sár.

Horgasin: a térddel átelleni hajlás.

Horvaszt: gyökerestől kidönt. „Horvaszd ki innét eszt a fát.“

Hutyorog: gyengül, szakad. „Ne huzd tovább, ne szoricsd jobban aszt a csaptató rudat, mert erőst hutyorog s még ha nem egyéb, eltöröd.“

Imola: hosszú fűszál.

Iran: szalad. „A madár elirant.“

Istempej: támasztó, függőleges oszlop.

Ezt küldöm be izelítőül, mintegy olyan czélből, hogy másokat is ösztökéljek a hozzászóláshoz s műszótárunk ügye megbeszélés tárgyát képezhesse.

Egyuttal bejelentem, hogy abban esetben, ha az „Erdészeti Lapok“ elfogadni hajlandó, legközelebb folytatnám a műszavakul felhasználandó szavak közlését a magyar nyelvtörténeti és tájszótárból ott, hol 1889-ben elhagytam.

N.-Palánka, 1896. január 23.-án.

Földes János
m. kir. főerdész.

A Magyar Ornithologiai Központ főnökének levele az 1895. évi madárvonulás megfigyelésének eredményéről.

Méltóságos Bedő Albert államtitkár urnak, mint az „Erdészeti Lapok“ főszerkesztőjének

Méltóságos Uram!

Gyulai Gaál Gaston, a Magyar Ornithologiai Központ első önkénytese, avval a kitartással, a mely jellemzi, bevégezte az 1895-ödik évi tavaszi madárvonulás feldolgozását, mely épen sajtó alá indul.

Igaz örömem telik annak kijelentésében, hogy az a terület — a magyar kincstári erdészet — mely Méltóságodban vezérét tiszteli, megfigyeléseivel ismét remekelt s ismét hozzájárult azoknak a tanuságoknak megerősítő bebizonyításához, a melyeknek felállítását is csak az erdészet páratlan hálózata tette lehetővé.

Minthogy a nyomtatás, a munka szövényes voltánál fogva, sok időt vesz igénybe s így nem szolgálhatok most egy megfelelő kivonattal, kérem Méltóságodat, kegyeskedjék megengedni, hogy az alább következő sommázat*)

*) Lásd jelen füzet 89. és köv. oldalain.

az „Erdészeti Lapok“-ban helyet foglalhasson, hogy lássa az erdészet kara, hogy fáradozása fontos eredményeket szül és nem veszhet kárba.

Budapesten, 1896. február 8.-án.

Méltóságodnak lekötöztetett hiva

Herman Ottó,

képviselő, a M. O. K. főnöke.

Vidéki levél.

(Egy érdekes növésű jegenye fenyőről.)

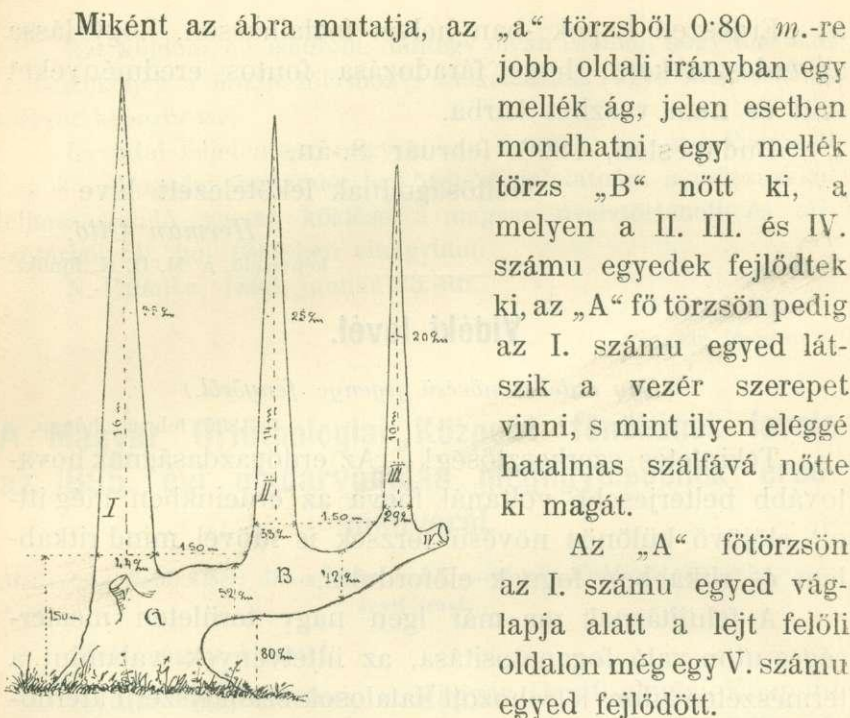
1896. február hónap.

Tekintetes szerkesztőség! — Az erdőgazdaságnak hovatovább belterjesebb voltánál fogva az erdeinkben még itt-ott előjövő különös növésű törzsek is idővel mind ritkábban és ritkábban fognak előfordulni.

A felujításnak ma már igen nagy területen mesterséges uton való foganatosítása, az ültetvények valamint a természetes uton létrehozott fiatalosok szabályszerű áterdősése, az erdők szigorubb védelme, mind oly tényező, mely az ily érdekes egyedek előfordulását jövőben igen kis mértékre fogja leszorítani.

Épen ezért úgy hiszem, hogy a jelen erdész nemzedék hivatva van arra, hogy az itt-ott még előjövő ily sajátságos növésű faegyedeket, mint erdei alakokat, az utódok részére feljegyezze és megörökítse, meg lévén győződve, hogy a Tekintetes szerkesztőség szakközlönyünkben, az „Erdészeti Lapok“-ban, e célra mindig szívesen ad helyet.

Ily érdekes növésű jegenye fenyő egyedét szándéksom az alábbiakban bemutatni, melyet gondnokságomban (Zólyomvármegye, zólyomi járás) Szélnye község volt urb. erdejében a múlt év őszén az évi vágás kijelölése közben találtam.

Miként az ábra mutatja, az „a“ törzsből 0·80 m-re jobb oldali irányban egy mellék ág, jelen esetben mondhatni egy mellék törzs „B“ nőtt ki, a melyen a II. III. és IV. számú egyedek fejlődtek ki, az „A“ fő törzsön pedig az I. számú egyed látzik a vezér szerepet vinni, s mint ilyen eléggé hatalmas szálfává nőtte ki magát.

Az „A“ főtörzsön az I. számú egyed váglapja alatt a lejt felőli oldalon még egy V. számú egyed fejlődött.

A vágás, melynek fakészletéhez e jegenye fenyő is tartozott, mint épület és szálfá jelöltetett és adatott el 3 frt 66 kr. töáron.

Az I., II., és III. számú egyedek a felmérés alkalmával a következő méreteket mutatták.

I. törzs	16 m. h.,	35 cm. közép	átm.	m^3 1·534	} kéreg nélkül
II. „	14 „ „	25 „ „	„ „	0·687	
III. „	10 „ „	20 „ „	„ „	0·314	

Koruk pedig az alábbi volt :

I. sz. törzs	váglapján	számláltatott	évgűrű	120
II. „	„	„	„	90
III. „	„	„	„	74
IV. „	„	„	„	?
V. „	„	„	„	52

A IV. számú törzs évgyűrűit, minthogy e törzs a gombák által már igen meg volt támadva, leolvasni nem lehetett.

Ugyszintén a IV. és V. törzsnek hosszúsága sem volt megállapítható, minthogy ezeket évekkal az előtt valaki lefürészelte.

Deák Géza,
járási erdész.

Hivatalos közlemények.

I.

Pályázati felhívás.

Az országos erdészeti egyesület egy Horn Dávid alapító tag által rendelkezésére bocsátott 500 frtos adományból husz kincstári erdőört s illetve az állami kezelésbe átadott községi erdőknél alkalmazott kerületi erdőört anyagi támogatásban szándékozván részesíteni a végből, hogy az ezredéves kiállítást meglátogathassák, ezennel pályázatot hirdet:

10	egyenkint	20	frtból	és
10	"	30	"	álló

kiállítási segélyre.

A pályázatban részt vehetnek a kincstári erdőknél és az állami kezelés alatt álló községi erdőknél alkalmazott törvényes minősítéssel bíró, hatóságilag felesketett, tényleges szolgálatban levő erdőőrök, kik folyamodványaikat keresztlevéllel, szegénységi bizonyítvánnyal, továbbá szolgálati és minősítvényi táblázattal felszerelve előljáró hatóságaik utján bezárólag f. évi április hó 15.-éig az erdészeti egyesület titkári hivatalához nyújthatják be. Később érkező folyamodványok nem vétetnek figyelembe.

A segélyeket az országos erdészeti egyesület igazgató-választmánya a pályázati határidő lejárta után megtartandó legelső ülésében azon pályázóknak ítéli oda, kik előljáró hatóságaik minősítvénye alapján a segélyre legérdemesebbeknek és a kiállítás megtekintetése céljából arra rászorultaknak találatnak és a kikről leginkább fel lehet tételezni, hogy a kiállítás megtekintéséből okulni fognak.

Az egyenlő érdemességük között a Háromszék-vármegyei születésűek elsőszében részesíttetnek.

Az odaitélt segélyek azoknak, kik azokat elnyerik, előljáró hatóságaik útján közvetlenül Budapestre való utazásuk előtt fognak kiszolgáltatni.

Budapest, 1896. február 20.

A titkári hivatal.

Megnyomtatás II. kötetéről

Felhívás a f. év tavaszán tartandó erdészeti államvizsgák tárgyában.

A f. év tavaszán erdészeti államvizsgát tenni szándékozók figyelmeztetnek, hogy a vizsgaletétel engedélyezéseért a fennálló vizsgálati szabályzat értelmében beadandó folyamodványaikat a szabályszerűleg szükséges okmányokkal és szakbeli leirással felszerelve legkésőbb f. évi márczius hó 15.-éig „Az erdészeti államvizsgáló bizottság elnökéhez“ (Budapest, földmívelési ministerium erdészeti osztály) bérmentve küldjék be.

Különfélék

Az erdészet-történeti adattár, melynek kiadását egyesületünk 1893. évi közgyűlése elhatározta, mintegy 150 ívet magában foglaló három vaskos kötetben augusztus végeig teljesen kikerül a nyomda alól. A nagyszabásu munka erdészetünknek történeti fejlődésére olyannyira tiszta világosságot vet, hogy a mellett a további kutatások is most már egész biztossággal s jelentékenyen nagyobb könnyűséggel történhetnek, s adathalmazának gazdagsága és kiváló érdekessége révén megérdemli, hogy szaktudományunk művelői, a magyar erdészek, a nagy fáradsággal összeállított művet mennél számosabban megszerezzék.

A lapunkban eddig megjelent közlésekből s a jelen füzetben közölt jegyzőkönyvből mindenki előtt ismeretes,

mily becses munkáról van szó. Ezekre való utalással itt csak arra a körülményre kell figyelmeztetnünk, hogy a munkának megszerzése a nagy kiadási költségekre s a munka terjedelmére való tekintettel az eddig követett módtól eltérően, és pedig márczius 15.-én letelő határidőig bejelentendő megrendelések útján történhetik.

Minthogy a kinyomandó példányok száma ekkor véglegesen megállapittatik, amin azután változtatni nem lehet, a megrendeléseknek idejében való megtételére a t. egyesületi tagok szives figyelmét e helyen is kívánatosnak látszott felhívni.

A megrendelések megtételére, a fizetési módokatokra, a mű árára stb. vonatkozólag teljes tájékozást nyújt az e füzethez mellékelt felhívás. *Arató.*

Védekezés az üregi nyulak ellen. Alig néhány éve, hogy az alföldi s a sikvidéki gazdák köréből igen elkeseredett panaszok hallatszottak s a panasz itt-ott igen magasra felcsapott, követelőleg emlegetvén, hogy a nyulokozta károk türhetetlen mértéke miatt rendkívüli intézkedésekhez kell nyulni, s a törvényes védelmet így vagy úgy megszorítva, a nyulállományt a károsított vidéken szabadabb lelövés engedélyezésével meg kell apasztani.

Igen természetes, hogy az akció reakcióit itt is szült s a panaszkodókkal szembe szállt mihamar néhány megnyugtató hang, melyből nem hiányzott a szemrehányás sem, hogy a gazdák a gyümölcsöseik védelmére nem gondolnak eléggé, hogy a szegény állatok rendszerént a kegyetlenebb tél idején okoznak jelentékenyebb károkat, mikor egyéb táplálékhoz nem jutva, csupa kényszerűségből is ráesnek a fakéregre, pedig ha a gazdák s a kényesebb vagy a nyulnak kedvesebb fanemekből álló erdő-

sítések tulajdonosai kevés költség ráfordításával olyan fű-fafélét tenyésztenének a nyuljárta helyeken, a melyek néki kedvesek s azokat télviz idején számukra hozzáférhetővé tennék, mindjárt nem lenne annyi ok a panaszra.

Aztán a csete-paté elhallgatott, talán, mert az adott tanácsokat követték többeken is, vagy mert enyhe tél következett, mikor a nyul a hó vékony rétege alól könnyen kikaparhata élelmét. Hogy volt azóta is károsítás arról lapunk is hozott hirt. (1895. évf. 588. és köv. old.)

A kiméletes védekezés alkalmazását a mezei nyul még csak megérdemli, de kevésbé az üregi nyul, mely ha valahol tulságosan elszaporodik, — s erre nagy természetes hajlandósága van, — jelentékeny károkat okoz és a védekezésnek, jobban mondva az irtásnak erélyesebb módjaival s kiméletlenebb eszközeivel is meglehetősen daczol.

Megemlítésre méltó, hogy az üregi nyul szereplésével a legutóbbi időben magának a földművelésügyi s a belügyi ministeriumnak is foglalkoznia kellett.

A csurgói hegybíró ugyanis több hegybeli szőlőtulajdonossal Somogyvármegye alispánjánál panaszt emelt az üregi nyulak ellen, elkeseredetten kérvén, hogy a türhetlen mértékben elszaporodott állatok a mezőgazdaságról és mezőrendezéségről szóló törvény (1894: XII. tcz.) 54. §-a alapján üldözés alá vétessenek. A fősolgabíróság a panasz indokoltságát megállapítván, arra nézve is nyilatkozott, hogy az üregi nyulak nem csak a magán szőlőket, hanem az ottani uradalom területeit is megszállották s hogy az uradalom már pusztítgatja is őket, csakhogy nehéz feladat az! Mérgezésre szinte gondolni sem lehet, mert egy-egy lakásba is sok ki-beut vezet, azonfelül

az állat növényevő; löni is bajos, mert fürge nagyon s ha észre vesz valamit, tüstént bentterem a lyukjában.

Minthogy utóbb az érdekelt lakosok a szenvedett károkra hivatkozva adójuk elengedését s a vadászati törvény módosítását, de legalább is az üregi nyul szabad vadászhatóságát kérték, a földmivelésügyi ministerium az ügy megvizsgálására nem késett szakközegét, a vadászfelügyelőt a helyszínre küldeni.

A helyszini szemle, mint rendesen, most is helyesbítette s enyhítette a panaszt, kiderítvén, hogy a kár ugyan megvan, csakhogy azt kisebb mértékben az üregi nyul, mint inkább a mezei nyul tette, s hogy nem is csuda, ha ilyen feltünőbb kár esett a szőlőhegy gyümölcsösében, mert igen magas volt a hó, a nyulak rendes eledelükhöz nem jutottak, s a gazdák se be nem kötözték a gyümölcsfáikat, se el nem hányták körülük a méternyi sőt másfél méteres havat. Kiderült az is, hogy az üregi nyul gazdagon tenyészik ugyan a szőlőkben, de ennek meg az az oka, hogy a szőlős gazdák a hegygyepűt ősi szokás szerint venyigéből rakták meg s a felhalmozott venyigekötegek, alul erősen korhadozva, néhol két-három méter széles bástyaként övezik a hegyet.

Ily körülmények közt természetesen a birtokosok panasza meglehetősen meggyengült, s a kérelmük támogatására szolgáló indokok a maguk hibáival, mulasztásaival kerültek szembe. A földmivelésügyi ministerium azonban azt, a mit tehetett, megtette. Kísérleteket tétetett az üregi nyul irtásánál alkalmazható mód megállapítása céljából.

Külföldön kezdtek a legközelebb ilyen kísérleteket, a filloxeraölő szénkénnel támadván meg az üreglakó

káros mezei állatokat, poczkot, egeret, ürgét. A siker nem maradt el.

Ez a módszer azonban, amint a kísérletek Csurgó körül megmutatták, az üregi nyul pusztítására nem jól alkalmas. A nyul földbe vájt lakása tekervényes is, meg mély és nagy is, azonfelül nemcsak egy, hanem több ki-bejárás is vezet hozzá. A szénkéneg tehát nem bírja elegendőképen megtölteni, megterhelni az üreglakás levegőjét, s gyorsan elillan. Hatása nem lehet halálos az üreglakókra, vagy legalább nem annyiszor, hogy azzal megelégedni lehetne.

A m. kir. állami rovar-tani állomás assistensének jelentése szerint a Festetics-féle uradalom területén teljesített kutatások, ásások azt mutatták, hogy az ottani fáczánsban lévő nyultanya mintegy másfél méternyi mélységben körülbelül 100 négyszög méternyi területre terjeszkedik ki, sőt egy-egy üregnek még azon túl is van folytatása. Itt a szénkénegezésre gondolni se lehet.

A szőlőgyepű nyujtotta kitünő tanyán a szénkéneg alkalmazása szintén nem nyujthatna sikert. Ott az üregek nem hatnak a föld szine alá, hanem csak félig-meddig vannak abba vájva, tetejüket a gyepű venyigéje alkotja. Mindazonáltal ott, hol a bokortüske megengedte a gyepű megközelítését, inkább ijesztésül, két-két lépésre 20—20 gramos adag szénkéneget löveltek a gyepű üregeibe, csak azt várván ettől, hogy az ott tartózkodó nyulak kiugorjanak üregeiből. A gyepű egyik 50 méternyi részletéből csak egyet zavartak ki, ami legalább arról tett megnyugtató tanuságot, hogy a veszedelem nem olyan nagy, hogy rendkívüli védekezés-módokhoz kellene nyulni.

Az igazság érdekében azonban meg kell említeni, hogy az üregi nyul még 1894. évben is igen nagy szám-

ban volt, hanem a 94/95 évi kemény tél, a nedves tavasz s a nagyobb záporok következtében — úgy, amint az ország más vidékein is, — az a nagy szám igen megfogyott.

Mindazonáltal a csurgóiaknak jó lenne az adott tanácsot megfogadva: széthányani a különben is nagy helyet foglaló gyepüt, s telenkint pedig feltett fáik törzsét bekötözni.

(Közli: *Arató.*)

A faszénégetés külön megadóztatása. A szászsebesi m. kir. erdőhivatal kerületében az egyik erdőgondnokság rég idők óta üzi a szénégetést, hogy azzal a vajdahunyadi m. kir. vasgyárat évről-évre ellássa. A szénégetés külön megadóztatására az 1893-ban eljáró adókető bizottság gondolt legelőször és azon a czímen, hogy az haszonhajtó üzlet, a keresetadó törvény (1875: XXIX. t.-cz.) 1. és 2. §§-ai alapján a szénégetést a keresetadó III. osztályába tartozónak jelentvén ki, az adóösszeget a következő három évre ki is rőtta s a kiróvást a felebbezés után II. fokulag az adófelszólamlási bizottság is helyben hagyta. Ismételt felebbezésre III. fokban s végérvényesen a pénzügyi közigazgatási bíróság ítélete alá kerülvén az ügy, a hozott ítélet, a korábbi határozatok megváltoztatásával, a kirótt adót törölte.

Minthogy az ügy állását leginkább a bíróság felfogásának ismerete s illetve azoknak az indokoknak mérlegelése világíthatja meg, a mik a III. fokú ítéletben foglaltatnak, az ítéletnek e részét, hasonló esetekben jó szolgálatot tehető tájékoztatásul, czélszerűnek tartom lehetőleg szóról szóra megismertetni.

Az ítélet szerént a pénzügyi közigazgatási bíróság a III. osztályu keresetadó alá vonás s az adó kivonására

vonatkozó határozatok megváltoztatásával a kirótt adót a következő indoklással törölte.

A hivatalos helyről beszerzett adatokból világosan kitűnt, hogy a kérdéses széntermelés az erdészeti üzemnek, mint gazdasági foglalkozásnak folyamánya, kizárólag az erdei termények értékesítésének módját képezi, ipari és kereskedelmi avagy az erdészeti üzemtől eltérő külön haszonhajtó foglalkozásnak egyáltalán nem tekintendő s ezért az 1875. évi XXIX. t. cz. 1. §-a értelmében keresetadó alá annak kevésbé vonható, mert a jelzett foglalkozásból erdő jövedelem a földadó által közvetlenül érintve van, s különben is a termelt szén az államkincstár által a maga részére használtatik fel s így ezen erdei termelés után III. oszt. keresetadó kivetésnek annál kevésbé van helye, mivel a kereseti adó törv. és szab. 2. szak. 2. §-a értelmében az államkincstárnak csak azon jövedelme tartozik keresetadó alá, melyet az magán személy gyanánt üzött iparból huz, ilyesmiről azonban jelen esetben szó sem lehet. (Közli: *Arató.*)

Halálozás. Prindl András, nyugalmazott m. kir. erdőmester (Nagy-Maroson), az országos erdészeti egyesület alapító tagja, Kuntzl Antal, nyugalmazott közalapítványi erdőgondnok (Veszprém), az országos erdészeti egyesület alapító tagja, meghalt. Béke poraikra!

Változások az erdészeti szolgálat körében.

Kir. erdőfelügyelők kinevezése. (A Hivatalos Közlöny f. é. 20. számából.)

Földmivvelésügyi magyar ministerem előterjesztésére Dömötör Tihamér, Lauko Sándor és Halász Géza I. osztályu alerdőfelügyelőket erdőfelügyelőkké kinevezem.

Kelt Bécsben, 1896. évi január hó 9.-én.

Ferencz József s. k.

Darányi Ignác s. k.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhethetvén meg a megállapított kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az „**Erdészeti Rendeleték Tára**“ 1880—84. (I.—IV.) évfolyamának III. kiadása teljesen elfogyott, valamint az 1890. (X.) évfolyam I. kiadása is. (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mérsékelt áron visszaváltja. Ajánlatok a titkári hivatalhoz intézendők.)

Az „**Erdészeti Zsebnaptár**“ legújabb évfolyama (1896. évi XV. évfolyam) megrendelhető az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál és pedig legzélszerűbben postautalvánnyal. Ára bérmentelenül elküldve az egyesület tagjai részére 1 forint, nem tagok részére 1 forint 50 krajczár. Ha egy vagy két példány megrendelése esetében az előbbi árakon felül példányonként 15 krral több küldetik be, az elküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) eszközöltetik. Kettőnél több példány megrendelése esetében az elküldés zárt csomagokban történik s a szállítási díjat az átvétel alkalmával a megrendelő fizetheti ki.

„**Erdészeti növénytan**“ című, 200 arannyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai részére 2 frt 80 kr.; nem tagok részére pedig 4 frt. Legzélszerűbben postautalvánnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál, mely a művet abban az esetben, ha a fentebbi összegen felül még 25 kr. beküldetik (keresztkötés alatt, ajánlva), bérmentve küldi meg.

Az „**Erdőrendezéstan**“ kézikönyvének (I kötet; írta: bölcsházai Belházy Emil m. kir. főerdőtanácsos) ára az egyesület tagjai részére 3 frt, nem tagok részére pedig 5 frt. Legzélszerűbben postautalvánnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál.

„**A legelő-erdők.** — A legeltetés kérdése Magyarországon és annak megoldása mezőgazdasági uton“ című munka (írta: Földes János m. kir. főerdész) megjelent. Az „Erdészeti Lapok“ 1895. évi

I—V. füzetében közölt ezen munkát, az egyesület dicsérettel tüntette ki. A külön kiadásnak ára az egyesület tagjai számára 80 kr., nem tagok számára pedig 1 frt 20 kr. Megrendelhető az orsz. erd. egyesületi titkári hivatalánál (Budapest, V. Alkotmány-utca 10. sz.)

„**Az Erdő-Őr**“ vagy „**Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben**“ című munka hatodik kiadása még kapható. Felkérésnek tehát azon erdőhivatalok, erdőgondnokságok és szaktársak, kik az erdészesi műszaki segédszolgálatra készülő egyének részére ezen könyvet megszerezni kívánják, hogy annak postautánvétel útján leendő megküldése iránt az „Erdészeti Lapok“ kiadóhivatalát értesíteni sziveskedjenek. Ára példányonként 3 frt. — Ha a megrendelés alkalmával a könyv ára mellett még 25 kr. postaköltség is küldeték, akkor a megküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) történik.

Az „**Erdészeti Rendeleték Tára**“ 1891. évi vagyis XI. és végül az 1892. évi, vagyis XII. évfolyama az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.) megrendelhető. Ára az egyesület tagjai részére, az 1891. évfolyamnak 30 kr., az 1892. évfolyamnak 20 kr.; nem tagok részére pedig 60 kr., illetve 40 kr.

Az „**Erdészeti Redeletek Tára**“ 1885.—89. (IV—IX.) évfolyamából a II. kiadásnak ára az egyesület tagjai részére 1 frt 20 kr. nem tagok részére pedig 1 frt 80 kr.

Az „**Erdei facsemeték nevelése**“ című munka megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.). Ára az egyesület tagjai részére 1 frt 50 kr., nem tagok részére 2 frt.

Az „**Erdőhasználatlan**“ kézikönyvének, néhai Szécsi Zsigmond m. kir. főerdőtanácsos, erdőakad. tanár által átdolgozott s bővített II. kiadása megrendelhető az orsz. erdészeti egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 10.) A könyv ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére 6 frt, nem tagok részére pedig 8 frt. Megrendelhető postautalványon vagy pedig utánvétellel való küldésre egyszerű levelezőlapon is.

Erdész-induló. Zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára példányonként 1 korona. Megrendelhető az egyesület titkári hivatalánál

(Alkotmány-utcza 10 sz. II. em.) Az eladásból befolyó összeg „A magyar erdőtiszték árvaleányait segélyező álapítvány“ gyarapítására fordítatik!

Ő felsége nagy fénynyomatu arcsképe, a mely az egyesület nagytermében levő eredeti olajfestmény után készült, megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.). Ára az egyesület tagjai részére csomagolással és postaköltséggel együtt 3 frt 50, nem tagok részére 4 frt.

Közvetlenül a szerzőnél rendelhető meg:

„**A tölgy és tenyésztése**“ czimű pályadíjnyertes munka a szerzőnél, Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos és akadémiai tanárnál rendelhető meg. Megrendelések egyszerű levelező lapon, vagy postautalványon közvetlenül Selmechre a szerzőhöz intézendők. Ára az egyesület tagjai részére 2 frt, nem tagok részére 3 frt.

Ugyancsak Fekete Lajos m. kir. főerdőtanács és ak. tanárnál rendelhetők még meg:

az „**Erdőérdekszámítástan**“ II. javított és bővített kiadása (ára 3 frt), és

az „**Erdőbecsléstan**“ II. teljesen átdolgozott kiadása. (Ára 4 frt.)

Erdészeti Rendeletek Tára.

Az erdőőrök fegyverviselési, fegyverhasználati és fegyelmi szabályai.

(Az 1894. évi XII. t.-cz. 92. §-ában nyert felhatalmazás alapján kiadta a m. kir. belügyminiszterrel egyetértőleg a földművelésügyi m. kir. miniszter, 1895. évi 72,086. szám alatt.)

Az erdőőrök fegyverviselése és fegyverhasználat.

1. §.

Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-ában megnevezett birtokosok erdeinél alkalmazott s hatóságilag felesketett minden erdőőr szolgálatadójától egy rövid vadászkest képező szuronnyal és természetes színű szíjon viselendő bőrtokkal ellátott könnyű szerkezetű, hátultöltő karabélyt kap, melyet szolgálatában állandóan magánál viselni köteles.

Ezen fegyverzet, a szolgálatadó tulajdonát képezvén, kimélendő s mindig oly állapotban tartandó, hogy szükség esetén használni lehessen.

2. §.

Az idézett törvényszakasz alá nem tartozó magánerdő birtokosok is elláthatják fölesketett erdőöreiket a fentebb előirt fegyverzettel, az ily erdőőrök azonban a fegyverhasználatra nézve a jelen szabályzatban biztosított jogokkal csak abban az esetben ruházhatók fel, ha eskületételi bizonyítványuk szerint az erdő-törvény 37. §-a c. pontjában foglalt kelléknek megfeleltek, s ha a birtokos az illető erdőört, az őrizetére bizott erdőterület megjelölésével, a közigazgatási bizottságnak bejelenti.

3. §.

A szolgálatot teljesítő erdőőr az előirt fegyver használatára jogosítva van az ellen:

1. a ki őt nyíltan vagy orvul, élete vagy testi épsége ellen irányult szándékkal megtámadja;

2. ha tetten ért, vagy alapos gyanuval terhelt egyén fel-fegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás daczára magát önként meg nem adja s illetve a nála levő fegyvert vagy más életveszélyt

okozható eszközt a felhívás után el nem dobja, vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik ;

3. a ki figyelmeztető utasításainak, őt szolgálata teljesítésében meggátlandó, tettelesen ellenszegül ;

4. a ki, mint többször büntetett kárttevő, előzetes felhívásra az erdőből eltávozni nem akar s az erdőből való kivezetés ellen tettelesen ellenszegül.

4. §.

A fegyverhasználat joga azonban feltétlenül megszűnik mindazon esetekben, midőn a kárttevő a netalán megkísérlett ellenállás vagy támadás után magát megadja vagy megfutamodik.

Általában azokban az esetekben is, midőn a fegyverhez nyulás feltételeinek egyike vagy másika fenforog, az erdőőr fegyverét csak azután használja, miután minden enyhébb eszközök alkalmazása eredménytelen maradt s még akkor is a legnagyobb kimélettel és csak oly mérvig, a mely a támadás visszaverésére vagy az ellenállás legyőzésére elkerülhetlenül szükséges. A fegyver tehát mindenkor óvatosan használandó, különös figyelemmel arra, hogy az ember élete lehetőleg kiméltessék s szükségtelenül veszélynek ki ne tétessék. Ehhez képest és a mennyiben azt a viszonyok megengedik, előbb a kevésbé veszélyes fegyver (szurony) használandó, mire nézve határozó befolyással bír még az is, vajjon az ellenszegülő szintén fegyverrel és pedig milyennel, vagy mily nemű testi sértést okozható eszközzel van ellátva.

5. §.

Ha a fegyvernek a fent elősorolt esetekben történt alkalmazása folytán az ellenszegülő súlyos testi megsértése következett be, az illető erdőőr köteles azonnal intézkedni, hogy a megsértett egyén a legközelebb fekvő biztos helyre szállíttassék s a viszonyok által nyújtható ápolásban részesíttessék. Ezenkívül köteles az erdőőr a fegyver használatát, ha az súlyos testi sértést vagy halált okozott, az illetékes közigazgatási bizottsághoz mindenkor haladék nélkül bejelenteni, a löfegyver alkalmazását pedig akkor is, midőn az illető egyén meg nem sérült vagy könnyű sebbel a helyszínéről elmenekült. Halál esetén a tényálladék felvétele végett az illetékes járási főszolgabírónál is jelentés teendő.

A fegyelmi eljárásról.

6. §.

A hatóságilag felesketett s ennélfogva szolgálatban közbiztonsági közegnek tekintendő erdőőr ellen fegyelmi eljárásnak van helye:

1. ha a kötelességszerű hűséget megszegi s nevezetesen, ha maga követ el erdei kihágást, vagy ha a kihágást, melyről tudomással bir, hiven és kötelességszerűen be nem jelenti, vagy a kárttevővel összejátszik;

2. ha valamely szolgálati cselekményért vagy eljárásért ajándékot vagy jutalmat követel s illetve ilyet elfogad;

3. ha az állásához és szolgálatához kötött jogokkal visszaél;

4. ha a rovatos naplóba vagy szolgálati iratokba szándékosan lényeges valótlanságokat vesz fel;

5. az 1879. évi XXXI. t.-cz.-ben foglalt erdőtörvény 38. §-a alapján letett esküben fogadott kötelezettségeket megszegi vagy meg nem tartja.

6. szolgálatát többszöri megintés után is hanyagul teljesíti, vagy oly mértékben elhanyagolja, hogy abból az erdőbirtokosra kár háramlik vagy háramolhatnék;

7. ha a tudomására jutott erdőrendészeti áthágásokat be nem jelenti;

8. ha tiltott mellékfoglalkozást, pl. fakereskedést üz;

9. ha a felekkel törvényellenesen bánik;

10. ha előjárói irányában a köteles tiszteletet és engedelmességet megsérti;

11. ha iszákos vagy részegeskedő;

12. ha vadházasságban él, vagy nyilvános botrányt okozó erkölcsstelen életet folytat, vagy ilynemű kihágást követ el.

7. §.

A fegyelmi vétségek megvizsgálása iránt intézkedni, azokat megállapítani s a büntetéseket ítéletileg kimondani — akár hivatalból, akár feljelentés folytán rendeltetett el az eljárás — jogosítva van *első fokban*:

kis- és nagyközségek és volt urbéres közbirtokosságok

szolgálatában álló, valamint a vármegyékben alkalmazott u. n. járási erdőőrök ellen a főszolgabíró;

a fő- és székváros erdeinél alkalmazott erdőőrök ellen a kerületi előljáró;

a törvényhatósági városok erdőőrei ellen a rendőrkapitány;
rendezett tanácsu városok szolgálatában álló erdőőrök ellen

a polgármester;

másodfokban: a közigazgatási erdészeti bizottság.

8. §.

Az erdőtörvény 17. §-ában megnevezett többi birtokosok által alkalmazott, valamint a magán erdőbirtokosok szolgálatában álló erdőőrök fegyelmi ügyeiben az illető birtokosok saját hatáskörükben intézkednek; kötelesek azonban erdőőreik fegyelme felett szigoruan örködni s mindazon eseteket, midőn a jelen szabályzat 19. §-ában említett kizárási okok valamelyike beáll, vagy ha az erdőőr oly cselekményt követ el, mely annak szolgálattól való elmozdítását s illetve a reá ruházott törvényszerű jogoktól való megfosztását teszi szükségessé, az illető feleskető hatóságnak azonnal bejelenteni s esetleg a fegyelmi vétségnek közigazgatási uton való megvizsgálását és megállapítását kérelmezni. Ha pedig ezt tenni elmulasztanák, az illetékes hatóság a vizsgálatot — tudomására jutott indokolt esetekben — hivatalból is elrendelheti s ennek eredménye alapján az illető birtokost a vétkesnek talált erdőőr elbocsátására s illetve az eskübizonyítványnak megsemmisítése végett való beszolgáltatására kötelezheti.

Az állam tulajdonát képező erdőknél alkalmazott erdőőrök fegyelmi ügyei az állami altisztek számára fennálló szabályok és szolgálati utasítások értelmében fognak elintéztetni.

9. §.

Mielőtt valamely erdőőr ellen a fenti 7. §. szerint illetékes hatóságok által fegyelmi ítélet hozatnék, az illető erdőőr ellen emelt panasz vagy vád alapos vizsgálat tárgyává teendő.

A vizsgálat foganatosításával panaszlott erdőőr közvetlen tiszt előljárója, az illető erdőtiszt bizandó meg, kinek szolgálati kötelességében áll a panasz mibenlétét elfogulatlanul megállapítani,

az erdőőrt s szükség esetén más érdekelt feleket vagy tanukat jegyzőkönyvileg kihallgatni s ennek megtörténte után a vizsgálati iratokat, saját kimerítő véleménye kíséretében, az illetékes elsőfoku hatósághoz betérjeszteni.

10. §.

Abban az esetben, ha a panaszt az erdőtiszt adta be s illetve a feljelentés az erdőtiszt részéről történt, a vizsgálatot a 7. §-ban említett elsőfoku hatóság teljesíti.

11. §.

A vizsgálat eredménye alapján vétkesnek talált erdőőr a vétség minőségére, fokozatára, a netaláni ismétlésre és a súlyosbító, vagy enyhítő körülményekre való tekintettel:

a) csekélyebb vétség esetén írásbeli megrovással vagy 20 (husz) forintig terjedhető pénzbírsággal;

b) súlyosabb beszámítás alá eső vétség esetén pedig 20 forinttól 50 frtig terjedhető pénzbírsággal; vagy szolgálatból való elmozdítással is büntethetetik.

Oly szolgálati helyeken, a hol több különböző fizetési osztályban álló erdőőr van alkalmazva, az elmarasztalt erdőőr előléptetési jogának megvonásával, vagy felfüggesztésével, vagy kisebb állomásra való áthelyezéssel is büntethető.

A fegyelmi ítéletben megállapítandók az eljárási költségek, valamint az is, hogy ki tartozik azokat viselni. A bírság és költségek lefizetésére az ítéletben záros határidő szabandó s illetve megállapítandó, vajjon azokat az elmarasztalt egyszerre, vagy meghatározott havi részletekben tartozik-e megfizetni. Végül az elmarasztalt által okozott károk megtérítése iránti felelősség is mindenkor megállapítandó.

A megítélt pénzbírságok fejében befolyt összegek az 1879. évi XXXI. t.-cz. 208. §-ában megjelölt célokra fordítandók.

12. §.

A fegyelmi vizsgálat elrendelésével egyidejűleg, vagy annak folyama alatt is bármikor, ha azt a felmerült körülmények indokolják, az erdőőr a vizsgálatot elrendelő által szolgálatától és

fizetésétől felfüggeszthető s a felfüggesztés az ítélet hozataláig terjedő egész időre kimondható.

13. §.

Az elsőfoku hatóság a 11. §-ban megszabott büntetések közül csak az *a* pontban említetteket alkalmazhatja s ítéleteit a kir. erdőfelügyelőséggel és az illető erdőtiszttel is közli.

14. §.

Az elsőfoku ítélet, annak kézhez vételétől számítandó 15 nap alatt a közigazgatási erdészeti bizottsághoz felelbezhető.

Az erdészeti bizottság a kir. erdőfelügyelőség véleményének meghallgatásával végérvényesen határoz.

15. §.

Az elsőfoku hatóság, ha a hozzá terjesztett vizsgálati iratokból arról győződnek meg, hogy súlyosabb beszámítás alá eső oly vétségek forognak fenn, melyeknek megfenyítése a 13. §-ban megszabott hatáskörét túlhaladja, a vizsgálat iratait a közigazgatási erdészeti bizottság elé terjeszti, mely, ha szükségét látja, pót-vizsgálatot rendel el s a vizsgálat eredményéhez képest végérvényesen határoz.

16. §.

Kisebb foku hanyagság és kisebb foku szolgálati engedetlenség esetén az illető erdőtiszt, mint az erdőőr tiszt elöljárója, jogositva van, az erdőőr ellen, ennek meghallgatásával, de a felelbezés kizárásával rendbüntetést alkalmazni, mely megintésből, rosszalásból, dorgálásból vagy 1 (egy) frttól 5 (öt) frtig terjedhető s a 11. §-ban említett célra fordítandó pénzbírságból állhat.

17. §.

A fennálló törvények és törvényes szabályok alapján büntetnek, vétségnek vagy kihágásnak tekintendő cselekmények folytán a vizsgálat a büntető eljárás szabályai szerint eszközöltetik.

Ha a közigazgatási uton elrendelt vizsgálatból az tűnnék ki, hogy a fenforgó cselekmény nem csupán fegyelmi eljárás útján

megtorolható, hanem a fennálló törvények és törvényes szabályokhoz képest büntetendő cselekményt képez, akkor azon esetben, ha a fenforgó cselekmény már tisztán fegyelmi szempontból is a szolgálatból való elbocsátást teszi szükségessé, a fegyelmi eljárás a büntető eljárásra való tekintet nélkül folytatandó és befejezendő, de az erdészeti bizottság által az illetékes bíróság vagy hatóság a büntető eljárás megindítása végett a szükséges adatok közlése mellett értesítendő; — ha pedig a fenforgó vétségek a szolgálatból való elbocsátást tisztán fegyelmi szempontból nem indokolják, az iratok azonnal átteendők, mely esetben a fegyelmi eljárás a bűnügynek jogerős ítélettel való befejeséséig függőben tartandó.

18. §.

Büntető vizsgálat esetén a közigazgatási erdészeti bizottság az erdőőrt szolgálatától és fizetésétől, a körülményekhez képest, bármikor felfüggesztheti, jogerőre emelkedett vád alá helyezési határozat esetén azonban a felfüggesztés feltétlenül eszközözendő.

19. §.

Azon erdőőr, ki

1. gondnokság vagy csőd alá került;
2. nyereségvágyból eredő büntett vagy vétségben jogerősen bűnösnek találtatott, vagy más vétség miatt hivatalvesztésre ítéltetett;

3. a ki bármely törvényszegés vagy megbecstelenítő tény miatt a közbecsülést és bizalmat elvesztette, — ha az erdőtörvény 17. §-ában megnevezett bármely birtokos szolgálatában áll, ezen állásából minden előzetes vizsgálat vagy kihallgatás nélkül azonnal elbocsátandó, — eskü-bizonyítványa pedig — tekintet nélkül arra, hogy kinek a szolgálatában van, — feltétlenül megsemmisítendő.

Az ily erdőőröket tehát kötelesek a birtokosok és azok erdő-tisztjei a feleskető hatóságnak haladék nélkül bejelenteni s a felesketésről szóló bizonyítványt beszolgáltatni.

20. §.

Az erdők törvényszerű megvédése és őrzése a fegyelemnek ezen szabályrendelet értelmében való gyakorlását igényelvén, a

fegyelmi hatóságok kötelességében áll örködni a felett, hogy a fegyelem gyakorlásánál s a vétségek megtörlésénél a fenforgó gazdasági érdekek mindenkor kellő figyelembe vétessenek s az erdőörök személyéhez kötött törvényszerű jogok általában csak oly egyének által gyakoroltassanak, a kik arra minden tekintetben érdemesek.

Budapesten, 1895. évi december hó 27.-én.

Darányi, s. k.

földművelésügyi m. k. minister.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1896. évi január hóban.)

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapítvány; WKa. = Wagner Károly alapítvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapítvány; BAa. = Bedő Albert alapítvány; Asa. = Magyar erdőtisztek árvaleányait segélyző alapítvány; td. = tagsági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeleték Tára; áb. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; ÓFa. = Ő Felsége fénynyomatu arcsképe; Ecs. = Erdei facsometék nevelése; Fcst. = Fekete Lajos. Főbb fanemek csemetéinek termesztése; Eht. = Erdőhasználatlan; k. = takarékpénztári időközi kamatok; Ék. = Értékpapírok kamatai. Rz. = Erdőrendezéstan; FL. = Földes J. „Legelő-erdők.”

Befizetések	frt	Befizetések	frt
Ádámosi Ferenc földmérés- tanért áb.	5.—	Briestyánszky Endre ak.	4.—
Anea Döme td.	12.—	Balázs József ld.	2.—
Akna-szlatinai főbányahivatal ld.	4.—	Banik György ak. 4.— Npt. 1.15	5.15
Akantisz Rezső és társa Npt.	2.20	Berghold Károly Npt.	1.—
Ajtai Sándor td.	8.—	Bustyaházai erdőhivatal ld.	112.—
Allampénztár a földmivélés- ügyi m. kir. ministerium helyett hd.	23.31	Besztercebányai erdőigazga- tóság ld.	160.—
Arz Károly td.	10.—	ifj. Belházy Gyula* td.	3.60
Aulinger Zsigmond td.	5.—	Bodor Gyula* td.	8.—
Aschner Vilmos td.	4.—	Bund Károly* td.	8.—
Gr. Andrassy Aladár ak.	10.—	Babos Jozsef Npt.	1.06
Apatini erdőhivatal Npt. 5.50	5.65	Bossányi István Npt.	1.15
áb. —.15	1.20	Bárdos József erdőszinduló Asa.	—55
Ács Sándor Npt.	8.—	Bielek István Npt.	1.—
Balás Árpád td.	8.—	Binder Vilmos td. 8.— Npt. 5.50 pk. —.36	13.86
Bittner Gusztáv ak. 8.— Npt. 1.05	9.05	Bogdán Géza ak.	10.—
Bábolnai ménesbirtok igaz- gatósága ld.	8.—	Bujáki urad. erdőzet ld. 16.— pk. —.15	16.15
Biloveszky József ak. 2.— Npt. 2.30	4.30	Bocz Géza td.	4.—
Balogh Ernő td.	2.—	Bustyaházai erdőhivatal Npt.	4.06
Bécsy Dezső ak.	8.—	Boros J. Npt.	1.50
Balogh György Npt.	1.15	Bartok József hd.	6.55
Bartha Sándor td.	8.—	Csedő István hd.	5.75
Bärger Guidó és társa Npt.	2.30	Csiba György td.	8.—
Battik Ödön td.	8.—	Csopey Kornél Npt. 1.— nvt. 3.05	4.05
		Czelvikker József td. 4.— pk. —,26 *	4.26

* A * alatt kimutatott összegek az 1895. évi irói tiszteletdíjából átszámitás után vételeztettek be.

Befizetések frt		Befizetések frt	
Csaszókóczy Károly ak.	8.—	Gábor Sándor att. 10.50 ak.	
Cservenák János td. 8.— pk.		1.—	20.50
—26	8.26	Grill Károly nvt.	4.—
Csikmegeye havasi javak igaz-		Géczy Kálmán Npt.	1.70
gatósága hd.	6.15	Gasser Lipót hd.	3.15
Craus Géza ak. 8.— Npt.		Görgény-szent-imrei erdőőri	
1.— erdészinduló Asa. —.50		szakiskola Npt.	22.06
nvt. 2.80 pk. —.20	12.50	Guckler Károly td.	8.—
Csigaházy Gábor td. 8.— pk.		Hankó Pál td.	2.—
—16	8.16	Havas János td. 8.— Npt.	
Csik Imre Npt.	1.—	2.30	10.30
Cseres Gyula att.	20.—	Horváth Lajos ak.	7.—
Cionca Miklós td.	4.—	Husek Ferencz td.	2.—
Csik Gyula Npt.	16.—	Hoensch Manó td.	8.—
Chován János Npt.	1.65	Halász Géza ak. 3.— ÓFa.	
Donáth Károly Npt.	1.15	4.— Npt. 1.15	8.15
Donáth Sándor ak.	10.—	ifj. Hoffmann Sándor att.	15.—
Domján Elek ld.	8.—	Hibbján János Npt. 1.15 er-	
Debreczeni gazd. tanintézet		dészinduló Asa. —.50	1.65
ld.	8.—	Hajdu János* td.	8.—
Drexler Ignác Npt.	1.—	Hallama Mihály Npt. 1.— Rz.	
Deák János Npt.	5.56	3.—	4.—
Dianovszky Pál ak.	8.—	Havas József kld.	3.—
Drewitzky Nándor Npt.	1.05	Hayden Antal Npt.	1.06
Deák János ÓFa.	3.50	Haberfelner Béla Npt.	1.06
Érsek Árpád Npt.	1.15	Hosszufalusi erdőgondnokság	
Erdődi György Npt.	1.06	egy erdőszolga rendbirsá-	
Endersz Frigyes Ert. 1.20		gából WKa.	2.—
Npt. 1.06	2.26	Halka D. Npt.	1.58
Egyesült magyarhoni üveg-		Hédervári uradalom hd.	3.35
gyárak E. L.	3.06	Hárs István Npt.	8.56
Förster Gyula Rz. 3.— Npt.		Hajdu Dezső td.	16.—
1.15	4.15	Hawrandt Alajos td. 8.—	
Fekete Ferencz Npt.	1.15	Npt. 1.15	9.15
Fekete József Npt.	2.56	Ilosvai Dezső td.	8.—
Frits Gyula Npt.	1.15	Imre Dénes Npt.	4.—
Frank József Npt.	3.—	Imecs Béla td.	8.—
Felsőbánya város td.	8.—	Imre Dénes Npt.	1.06
Fehértemplomi erdőgondnok-		Jakab István td.	32.—
ság Npt.	9.06	József Ágost főherczeg td.	8.—
Früstök István Npt.	1.15	Janatka József ak. 7.— att.	
Firtos Dénes Npt.	1.15	5.— Npt. 2.65	14.65
Iovag Floch Henrik td.	8.—	Jankó Sándor td.	8.—
Grill Károly Npt.	3.—	Jeddy Sándor td.	4.—
Garesár János td.	8.—	Krajcsovits Béla ak. 8.— Npt.	
Galló József td.	8.—	1.15	9.15
Gaul Károly* td.	8.—	Kostialik István Npt.	1.20
Gocsmann József Npt.	1.56	Kisbéri méneshirtok igazgató-	
Göndöcs József Npt.	1.56	sága ld.	8.—
Grill Károly Npt.	10.50	Kronberger Mór és fia td.	8.—